

СМЕДЕРЕВСКИ МАГАЗИН

Смедеревски магазин • Април 2009. • Година II • Број 7

99

динара!

Магазин!

26. Нушићеви дани

БЕН АКИБА

НУШИЋ И ОБРЕНОВИЋИ

КРВАВИ СРПСКИ УСКРС

ДУНАВОМ
ОД ЗЛАТНОГ РУНА
ДО ГВОЖЂА

ДАРКО КОЏАС,
ВИОЛИНИСТА

ЧИЧОКА

ISSN 1820-9335 * Цена 99 динара!

9 771820 933007

NEWSPRESS

Нушићеви дани

ЦЕНТАР ЗА КУЛТУРУ СМЕДЕРЕВО

од 7. до 16. априла 2009. године

Издавач:

NEWPRESS d.o.o.

Л. Мушицког 131,
11300 Смедерево
e-mail: info@newpress.co.rs
телефон: 026/642-910
факс: 026/642-911
www.newpress.co.rs

Генерални директор:

Аца Симић

Главни и одговорни уредник:

Саша Николић

Координатор:

Славољуб Гавриловић

Менаџер продаје и маркетинг:

Александар Манић

Редакција:

Извршни уредник:

Јовица Тишма

Графички уредник:

Горан Филиповић

Чланови колегијума:

Данијела Срејић

Слободан Срдич

Лектура и коректура:

Снежана Гавриловски

Сарадници:

Снежана Цветковић

Слободанка Радосављевић

Жика Лазић

Дејан Радовановић

Миодраг Д. Степановић

Драган Павловић

В. Алексић

Јована Маленовић

Фотографија:

Љубомир Д. Златановић

Горан Крстић

Стручни консултант:

Горан Ђорђевић

Припрема и штампа:

NEWPRESS d.o.o. Смедерево

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
32+659(497.11)

СМЕДЕРЕВСКИ МАГАЗИН / главни и
одговорни уредник Саша Николић. –
2008, бр. 1 – Смедерево (Л. Мушицког
131) : Newpress, 2008 – (Смедерево :
Newpress). – 30 cm Месечно
ISSN 1820-9335 = Смедеревски магазин
COBISS.SR-ID 151622156

Поштовани читаоче!

Ево нас у априлу! То што си овај број Магазина морао да платиш није првоаприлска шала. Морао си то и прошлог месеца, као што смо и ми, после пет бесплатних бројева, морали да почнемо да га наплаћујемо... Нигде ништа нема за цабе, поготову оваквих новина! Ако очекујеш да нам додатно оправдање буде светска економска криза са рецесијом приде, то као изговор препуштамо онима који немају ништа ваљаније да понуде.

Мада, дођу тако нека времена када је лакше пронаћи добар изговор него доброг човека. Можебити да се варам, али све ми се некако чини да су о кризи први почели наглас да причају они који су из чорбалука највећом кашиком захватили. Поплашили се да се неће довољно прејести! А ми...? Наравно, биће тешко – а, кад нам је било лако? Биће и лоше – а, као, на добро смо навикли? Никад није толико лоше да не може бити горе, и никада најгоре није било заувек. Што рече Мика Антић – кад пада киша, ми певамо к'о луди, јер ће после једне ружне кише доћи једно лепо сунце!

Ако се премишљаш, поштовани, да ли да купиш Магазин или цигарете, препоручујемо се зарад твога здравља, и физичког, и духовног. Ем ћеш занимљиве приче прочитати, ем се нећеш дуваном тровати. А Магазин намерно овако луксузно штампамо, да га оне најокорелије дуванчије не попуше, јер се од овог папира цигарета не може уфрћати!

Шалу на страну, ај'мо мало о озбиљном, јер април је ово, посебан месец! Први од тридесет дана, колико му је додељено, назван је празником шалчија и лажова.

Постоји веровање да је први априлски дан – несрећан, гори и од петка тринаестог! По хришћанској легенди тога дана је Сотона, од Бога отпали ађео, изгнан из небеса и послат на Земљу, међу људе. Верује се, такође, да је Јуда Искаротски, онај који је Христа на Велики четвртак за шаку сребрњака проказао римским војницима, на овај дан рођен, али и да се на исти дан, изједен том издајом, самоубио!

Стари Римљани о томе нису имали појма, држали су се они својих обичаја, а један од њих био је да првога априла оду на обалу Тибра и препусте се разврату, бајаги у славу богиње Венере, давателке живота! Пронашли људи ваљан изговор да задовоље сопствену похоту!

У неким европским земљама до шеснаестог века се почетак нове године славио првог априла. Тек 1584. године, када је реформисан календар, ово је славље премештено на први јануар, а првом априлу је намењена – шала. Откуд тај обичај, до данашњег дана није поуздано разјашњено. Ипак, првоаприлске шале, понегде уз облачење у смешне костиме, последњих неколико векова уобичајиле су се у свету. Словени су тај обичај касније него други прихватили. Руски цар Петар Први се, како је забележено, првога априла 1705. године веома наљутио на директора петроградског позоришта који се пред публиком – нашалио. Код Јевреја и муслимана нема обичаја шаљења на овај дан, а чини ми се као да ни нама није баш нешто до шале. Или све схватамо превише озбиљно, или се живот са нама толико пута нашалио да нам више ништа није смешно, ко ће га знати. А штета је, наравно уколико се шалимо с мером и, посебно, с духом!

Ако не верујеш мени, веруј Нушићу! Ево нам овог месеца позоришта до миле воље, на смеј се опет, провери је ли велики комедиограф на њих или на Тебе мислио, лековито је и једно и друго.

Без све шале!

Јовица Тишма

Садржај

Туризам

Дунавом од златног руна до гвозђа
Сенка деспотице
Опет ће нам пристајати лађе
Смедеревски бедекер
Жике Ранисављевића: Сат

Култура

Нушић у летњиковцу Обреновића
Крвави српски Ускрси
Смедеревско књижохранилиште – прича друга
О времену незапамјатном
Прва виолина
Бен Акиба
Нушићеве смедеревске године
„Свет” – трећи пут међу Србима
Љиљана Стјепановић – Нушићев „јунак у сукњи”

4-10	Водич	25-29
4	Изабрани суперфиналисти конкурса	
6	Hello! Music 4 you	25
8	Трикови за лакше коришћење Firefox-а	26
	Препоручујемо	28
10		
11-23	Стил живота	30-38
11	Данас дајемо инјекције!	30
13	Поверење и блискост	31
13	Христос васкресе	32
	Чичока – најбољи пријатељ дијабетичара	33
15	Нервна база	35
16	Стевина прича о ускршњем фарбању јаја	36
17	Носталгија само на фотографијама	37
18		
20	Личности и догађаји	39
22	Епискурос, харпадум, лоптање	39
23	Разнода	41-42

Дунавом од златног руна до гвожђа

Покушавајући да доведем у везу Дунав, лејендарни брод Арго и једна ситара дечја колица, помешао сам породичну митологију са митологијом ситарих Грка, а онда су се природно у причу умешали ситари Словени, нове урдане лејенде, личности и подводне немањи. Сиже довољан за телевизијску серију, који преба смесити у један новински тиксик. Збуњујуће, али изазовно.

Пише: Дејан Радовановић

М у ку са речима, коју су имали чак и озбиљни писци, покушавам да решим опробаним форензичарским методама. Мада без батеријске лампе и у сред белог дана, ипак успевам да откријем прави траг, жуто-црну кутију за фото папир, загребачке Фотокемике, препуну породичних фотографија. Временску разлику од неколико хиљада година, између појаве фотографије и пловидбе Аргонаута Дунавом, премошћујем открићем прворазредног доказног материјала – старе фотографије начињене на смедеревском кеју! Гледао сам је безброј пута, покушавајући да откријем неки нови детаљ и проширим, неумитно, објективом омеђен кадар. Централно место заузимају велика, огибљена дечија колица, са сјајним, никлованим точковима. Крај њих поносно стоји, за шетњу упарађени, власник 371. дана свог смедеревског живота, како је прецизно забележено на полеђини. Септембарска шетња. Дунав, Тврђава и врх дизалице, тек се назире у позадини.

Митови и породичне легенде

У оквирима оваквих, давно светлом забележених кадрова, рађала се магија приповедања. Ритуално је извођена најчешће у време периодичних породичних окупљања. Обред се састојао у иницијацији, посвећивању најмлађих чланова породице у скривене тајне, које су чувале старе породичне фотографије. Одабране сцене обогаћене низом детаља од звукова и мириса, до јеловника и закрпљених лактова. Обично су се ове интимне представе завршавале речима: „е тог дана се тетка Нада удала...” или „децо, идите перите руке, па да се руча...”. Тако смо одрастали, као важни

ликови породичних легенди, међу магловитим исечцима прошлости, разабирајући сву слојевитост сећања. Памћење је досезало до првих корака, страхова, научених речи, шармантних безобразлука, укуса и додира, мешајући се са сновима. Продирало је и понирало много дубље у прошлост, до дана када је деда на коњу одлазио у неизвесност рата, стапајући се са памћењима и осећањима предака.

Тако се рађао и развијао посебан однос према ирационалном свету предања, утемељен на поверењу и осећањима. Неумереним и неуморним рашчлањавањем и објашњавањем, тог бајковитог света, кроз образовни систем, стваран је привид истинског, коначног знања, као увод у предрасуде и негирање слободе.

У таквом вредносном систему митове античког света, као и многа егзотична веровања и обичаје, лако прихватамо, док традиционална, претежно словенска предања и наслеђе, у значајној мери потискујемо, као мање вредна, примитивна и проста.

Златно руно и аргонаутотуристи

Не познајући и подсмевајући се словенским предањима о дунавској прадомовини Словена, своју дунавску утемељеност, градиво на отменој античкој причи, забележеној у спеву Апологије са Родоса из III века старе ере. Овај учени Грк преноси нам легендарну причу о крађи златног руна, љубави и отмици Медеје из Колхиде (данашње Грузије) и потоњим авантурама 50 одабраних грчких (заправо минојских) јунака – Аргонаута, предвођених Јасоном. За нашу причу, важан је управо други део легенде, који описује, нама блиску верзију правца потере разјарених Колхиђана за Аргонаутима, јер се њихова авантура са Црног мора пренела на Дунавске просторе. Најбржом лађом свога времена, Аргом, покретаном ветром и веслима, митски јунаци су бежећи, пројурили узводно крај Смедерева, главом без обзира. Попут њих и савремени наутотуристи, зачудо не пристају на наш кеј, пропуштајући јединствену туристичку атракцију – истовар кокса и утовар слабова и лима, у сенци древног града што га подигоше Ђурђе Смедеревац и Проклета Јерина. Своје даље бекство Аргонаути су наставили на запад, пловећи докле се могло Савом, а затим носећи Арго копном, све до Истре, где су се сукобили са гониоцима, победили и потом се безбедно, морем, вратили до своје родне Тесалије.

Без обзира на бројне верзије Аргонаутике, у подтексту основне фабуле, заправо се крију дубоки корени, који сведоче о економско-географским знањима и древним контактима, који су прожимали медитерански свет и централно-балканске просторе. Златно руно је симбол потраге за новим, рудоносним областима и колонијама у залеђу Црног мора и Балкана, највероватније у време позног бронзаног доба, око 1500 година пре нове ере.

У Смедереву је на далеком еху заводљиве античке приче и тумачењу топонимима Златно брдо и Монс Ауреус, створен нови урбани мит, према коме су заправо Аргонаути златно руно пронашли управо у нашем атару, заобилазећи, попут нових концесионера Бор и Мајданпек. Обрнутом алхемијом, злато смо касније претворили у грожђе и коначно у праву вредност, гвожђе.

Словени се враћају кући

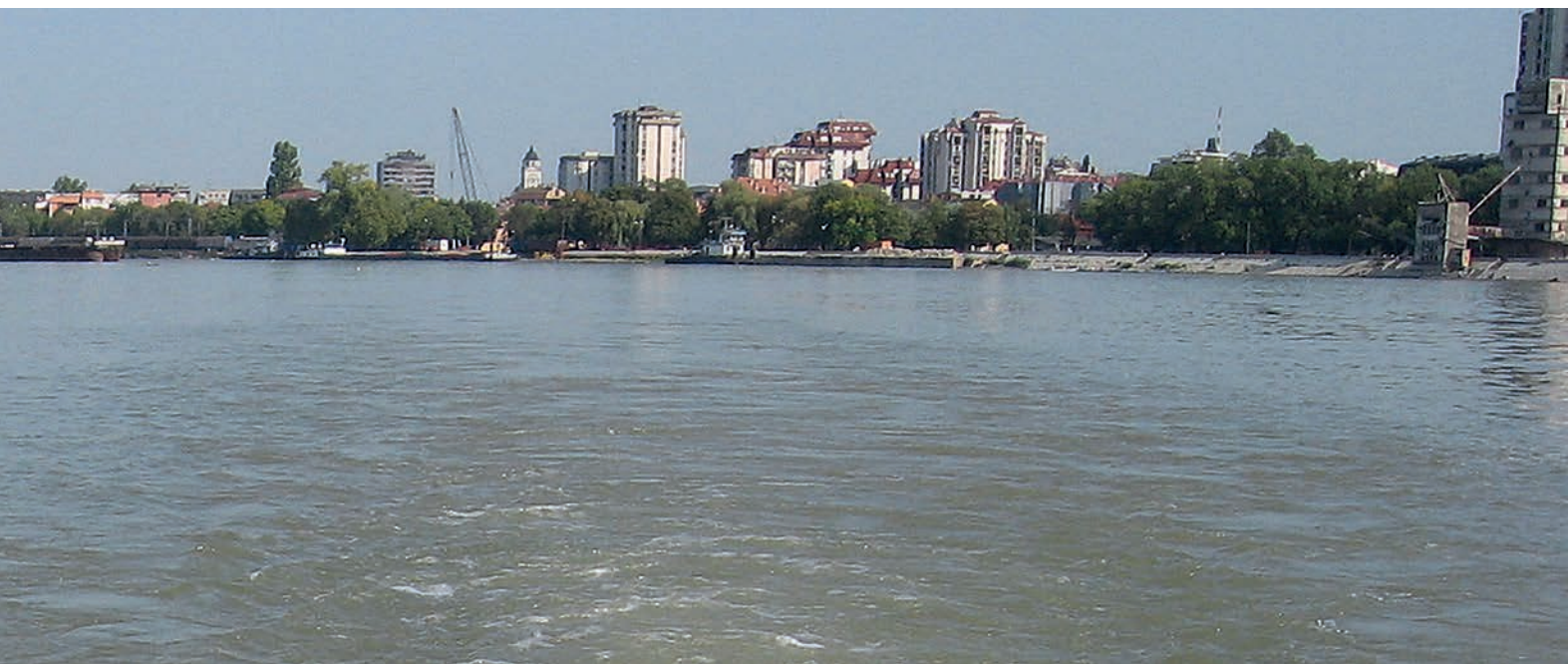
Насупрот овој домишљатој легенди, готово је сасвим непознато, да је 1113. године руски монах и летописац Нестор, користећи разне старе хронике и записе, написао „Предање о прошлим временима“ у коме описује праисторију и рану историју Словена, а пре свега Руса. Почетак хронике сеже у доба рушења Вавилонске куле и раздвајање народа, када су Јафетови синови своја племена повели на запад и северну страну. Међу овим племенима били су и Словени, који су се населили у област Подунавља. На основу овог историјског извора, Подунавље и Панонија

су прадомовина Словена, из које су касније населили средњу, источну и јужну Европу, а затим се један њихов део, од V до VII века, пред хунском најездом, вратио на дунавске просторе.

Многа веровања, народне песме и обичаји, посебно код Руса, Украинаца и Пољака, Подунавље стављају управо у оквир, давно изгубљене домовине. Дунав је за њих саздан од девојачких суза. Представља водени простор уопште, чак море, а свакако границу између свог и туђег света. Стога имају изреку: „Кад пођеш на Дунав не мисли на кућу.“

Некада је на пергаменту бележено само оно најважније, много касније папир је почео да трпи све, да би данас компјутер постао контејнер за рециклажу наших мисли и успомена. Дигитални записи испод којих трепере невидљиви низови јединица и нула, попут савременог палимпсеста, потпуно су нас освојили, тако да не успевамо да разазнамо да вода Дунава носи са собом упоредо жал за јединственом словенском прадомовином и авантуристичким духом медитеранских пустолова.

Фото Д. Радовановић

Сенка деспотице

Недавно је наш имењак, Полиџикин маџазин, објавио специјалан догађај у коме се налази 28 природних и традиционалних чуда Србије које су чииџаоци изабрали. И наша Тврђава се нашла међу њима, ииџо је догађајан разлој да се њоме иионосимо. Насиџављамо да објављујемо ииексиџове којима је средњовековни Град Смедерево био инсиџирација.

На самом почетку припрема за подизање Смедерева било је различитих мишљења како је Ђурђе тако брзо могао добити одобрење од султана за градњу престоног града. Једни су мислили да се престоница гради без знања султана, јер је Ђурђе богато обдарио, боље рећи потплатио Суруџа-пашу, који је султана убеђивао да се у Смедереву – том незнатном месту на ушћу Језаве у Дунав – подиже само мање утврђење војничког карактера. Други су мислили да је Ђурђе добио одобрење да зида град под условом да одмах пошаље своју старију кћер Мару султану за жену.

Рекло би се да су и једни и други имали право. Турски изасланик Суруџа-паша ће пасти у немилост код султана и на крају ће склапање уговора о подизању смедеревског града платити главом. Али, с друге стране, господин Ђурђе је морао да обећа своју кћер султану, уз богато даривање сваког турског посланства које је долазило. Тако је градња почела у грчу и с великим неспоразумима. Али, како је народ говорио, велике грађевине, на тај начин, као да су але незасите, траже и велике жртве. Прве две жртве су пале: подмитиви султанов изасланик и невина кћер господара српског.

Када је започет разговор о градњи новог града на Дунаву за будућу српску престоницу, госпођи Јерини се учинило да долази њено право време. У Србију је већ био дошао њен брат Георгије Кантакузин, велики градитељ, и она је од њега стално тражила да буде спреман терен, материјал и планови за подизање новог града, а онда, када гласници дођу и кажу да је султан означио почетак градње, да се одмах може кренути у посао.

Положај за двор и тако велико утврђење изабран је по стратегијским оценама Ђурђа и Томе Кантакузина, другог Јериног брата. Али, са друге стране, Ђурђе је морао узимати и политичке комбинаци-

је том приликом. Тако, по уговору који су Ђурђе и Мурат II закључили 1428. године, султан је био допустио деспоту да на Дунаву подигне град којим ће Угрима затворити пут у долину Мораве. Али је Ђурађ рачунао на савез са Угрима, и желео је да буде сасвим близак са суседним хришћанским народом, који би представљао најачу одбрану у борби против турског надзирања у Европу. На изабраном месту је постојало само једно мање насеље. Будућа судбина Смедерева, тако се звало то место, била је унапред јасна и Ђурђу, и Угрима, и Турцима, и то давно пре него што су се на горостасним кулама почеле лепршати српске заставе а огромне зидине огледати у водама Језаве и Дунава.

На том ушћу једне незнатне реке, Језаве, у „рајску реку“ Дунав, с јесени 1428. године, почели су кулчари довлачити дрвену грађу, камен и креч из околних места. Све се спремао да се градња започне одмах с пролећа следеће године.

Чим је пао снег, у Смедереву је одржан сабор на коме је Ђурђе саопштио народу, властели и свештенству да ће ту (на ушћу Језаве у Дунав) подићи велики српски престони град.

– Зар ће се у овој баруштини моћи подићи град? – питали су једни.

– Кад се прокопају канали, биће ово земљиште суво као дим – одговарали су други.

– Зар се није могло тражити друго место? – опет се затезало.

– Управо је овде важно место, а не каква ће и колики град бити.

– Ко ме се овде окрећу леђа – Турцима или Угрима?

– Турцима се окреће лице, али да се лакше види куд се може преко Дунава у Угарску побећи.

– Овде све три стране мисле да су преварене, али и да ће нешто добити градњом нове српске престонице.

– Ја само знам: како год буде, ми кулчари ћемо изгубити.

– Немој све гледати црно.

Све је било на ногама да се сазида град од кога су, како се мислило, зависили независност Србије и њен спас. Градња моћног воденог града требало је да сведочи о снази и култури Ђурђеве државе, да се види моћ организације која је била сигурна да ће да спроведе овај огромни посао за кратко време и на најбољи начин.

стигао је султанов ферман:

„Великаши народа хришћанског, који су се међу народима славили и ти будући деспоте народа српског, господине Ђурђе Бранковићу, који си од истог хришћанског народа, достојанство твоје да буде постојано; ви војводе и свештеници народа српског, верност ваша да се умножава према султану.

Кад овај ферман, који је на врху мојим царским знаком и потписом украшен, к вама приспе, познато вама нека буде, да сам мојем верном народу српском за спокојно живљење и безбедност, а тако исто и за тачно отправљање земаљских дела и добро народом управљање, одобрио престоницу зидати, при том да се не би у народу српском, живећи под мојом царском сени, никакав посао изван речене престонице радио, потребно је да се на то закуне господин Ђурђе Бранковић да ће до краја царску поштовати.

Моја је царска воља да се уопште по свим странама царства мојега међу поданицима мојим мир и спокојство одржава и већ сам божјом помоћи у свом пространству мог царства дао да престоницу сазидате. Зато, ви који сте мојему царству веран народ немојте да се међу вама било каква неваљалства појаве, никако ми не би било по вољи.”

Већ су се скупљали неимари и помоћници. Међу главним мајсторима било је доста странаца, понајвише људи Георгија Кантакузина, главног градитеља.

Дошли су и клесари камена из Дубровника и Котора.

Дошао је и Раде Боројевић, кога је народ био већ опевао као „Рада неимара“, који је код деспота Стефана градио манастир Ресаву. Искусни градитељ, који је зидао утврђење Ресаве пуних дванаест година, схватио је да су сад сасвим другачији услови градње. Разгледао је планове Томе Кантакузина и рачунао:

– Ако се тврђава мора завршити за две године, колико Турци дају времена за

градњу, може се искористити 420 радних дана; значи, дневно треба утрошити око хиљаду кола камена. Нисам рачунао највеће празнике, кишне дане, зиму. Је ли то могуће извести?

– Да није могуће, зар би се град започињао? Сазидана је Вавилонска кула, сазидаћемо и ми Смедерево – говорили су неимару.

Народ је клицао:

– Ово је наш најлепши дан!

– Јесте за оне који су силни и бесни или за оне којима је скоро спала пелена за гузице. Али ја памтим кад смо зидали Крушевац, па мислили ево нам спаса, кад Турци узеше Лазареву престоницу; поздрављали су Београд – дали смо га Угрима; а сад ево треба да кулчим на трећој престоници српској у свом животу. Мени већа мука не треба.

– Опет си остао жив.

– Јесам остао ја, у шта ти мене рачунаш, али нису многи други. Али зато знам колико ће овај град тражити жртава док се сазиде, биће ко троглава аждаја.

– Између ропства и слободе, преостаје само крвави кулук. Боље код свог господара него код туђина. Господин Ђурђе ће знати шта су наше сузе и крв.

– Господар је наш и разумеће нас, али да видиш чуда големога кад грађевина крене, она је као туђин, тражи велики данак, гута све као незасита ала. А већ сад нема камена на три дана хода одавде. Знаш ли колико материјала треба да се стрпа у овај град, синко мој?!

И поред схватања колике жртве тражи то камено чудо на Дунаву, изгледа да је Ђурђе као лучоноша могао да обасја цео тај простор, да поведе народ који се окупио око њега. У општем почетном одушевљењу, пићу и радости, у блату по раскаљаном приобаљу на подбарном терену између две реке и великих околних бара, још се вукао камен и маса света се гурала око запрета и уморних животиња.

Кад је одушевљење било на врхунцу, неко је јавио да су се неколико кулучара удавили у кречани. И одједном, спласло је одушевљење, и свет се окренуо према месту несреће.

Приликом гашења креча, овлажена обала кречане је попустила и три кулучара су се угушила у врелим кључевима житког живог креча. Неко је рекао:

– То су три мушке жртве које град узима у своје темеље, три крвне жртве да се град може одржати.

– Ако је само толико жртава град узео, нека му је Богом просто. Бојим се да је ово само за почетак градње. Голема је ово рупа, треба је нагунити каменом, малтером, али и крвљу људском и знојем...

Жене су запомагале и тукле се у прса за изгубљеним укућанима.

Губитак неколико кулучара на почетку градње нове престонице, као лош знак, помутио је госпођи Јерини радост. Целу ноћ није трепнула. Остала је између два осећања: осећања среће због почетка градње престонице и осећања поштености, јер се несрећом обележавао

дан сабора, пред откривање темеља нове грађевине.

Госпођа Јерина је устала рано. Уморна је од јучерашњих догађаја и синоћњег разговора, о градњи, и помало узбуђена због данашњег свечаног постављења темеља. Покушава да се сети шта је ко синоћ говорио пред званичним почетак градње. На моменте јој се чинило да тачно зна сваку реч, шта је ко тражио и шта је она у том тренутку мислила да је најбоље, а шта треба одбацити. Понешто је одмах рекла, нешто ће рећи касније, услут, а много тога се мора прећутати.

Неки су говорили да је положај за двор и за тако велико утврђење био добро изабран по свим стратегијским проценама, али зар ће престоница служити, бар према ономе што стоји у уговору између султана Мурата II и Ђурђа, само као утврда којом ће се Угрима затворити пут у долину Мораве. Ђурђе не сме јавно да призна, а нисам ни ја смела да проговорим, да он више рачуна на савез са Угрима, и да жели да буде ближе овом хришћанском народу, у борби против Турака и њиховог продора на север. Ни они искусни великаши нису схватили да је судбина Смедерева била унапред донекле јасна и Ђурђу, и Угрима, и Турцима, пре него што се те замишљене горостасне куле и почну огледати у водама Дунава и Језаве. Ко је и мало пажљивије гледао скице града, видео је да су зидине платна према Дунаву, према

Угарској, толико танке да само себе држе. Ми не очекујемо непријатеље са те стране. Очито се види да смо изабрали најсевернију тачку за престоницу, која сада није у срцу земље, али је у средини хришћанства. Да је Смедерево само преко Дунава на другој обали, било би у Европи.

Говорили су о потребном времену и материјалу. Све се може израчунати, али Турчин је дао кратак рок у коме се не може направити велики град, а ми не можемо, кад смо већ једном започели, правити пограничну караулу. Сад се мора показати српска моћ, умеће градње и, изнад свега, српски инат. Знам да је мало радних дана за две године, доста празника, знам да ће, како градња буде одмицала, бити камен све даље и биће га све мање, да ће га бити теже на кулу подизати, да ће људи губити вољу за кулук. Али, мора се изградити, мора се увек и брже, и боље, и више. Ако не можемо тако, нека нас нема.

Биће тешко, али ако се град сазиде, све ће друго пасти у заборав. Биће то звезда која ће моћи да обасја српско небо. Будућа свечана деспотска дворана треба да постане прозор кроз који ће гледати на цео свет.

Сутра, када се постави први камен у темељ града, у Србији почиње ново доба.

Госпођа Јерина је изашла на обалу Дунава. (...)

(одломак из романа)

Опет ће нам пристајати лађе

У времену када су њима данима љућовала, а весији у новинама, иако сипаре десетине дана, ипак биле љраве „новосији“, када се варошко „информисање“ сводило на чаришijske љриче, није чудо ишио су лађе с особијом љажњом свакодневно дочекиване. Са њима су, осим робе, из „белоја свеија“ сипизали љућиници са љричама које ће за неко време задовољиши радозналоши Смедереваца. О ишим белим лађама Драјослав Б. Јефремовић, у запису „Извод из биографије моја оца Бранка Ж. Јефремовића, љриовца и индустријалца“ овакво нам сведочансиво осћавља.

Пише: Данијела Срејић

Аустријске беле лађе

„А бродова је у ово време, пристајало у Смедереву много. Тако је долазио сваког јутра у 7,30 часова аустријски или мађарски путнички брод из Београда односно Беча, а по подне у 6 сати за Беч из Галца. То су биле такозване аустријске беле лађе, јер су биле офарбане у бело. Дужина им је била 62 до 66 метара а ширина 7 до 8 метара, са осцилирајућим парним машинама од по 7 до 8 стотина индицираних коњских снага и са 6 атмосфера у казанима. Ишле су узводно 18, а низводно 25 км. Прављене су у Пешти у бродоградилшту Дунавског аустријског бродарског друштва у такозваном „Алтхофену“ од 1860. до 1870. год. (у главном). Дакле, биле су пред Први светски рат, већ прилично старе, али су одржаване врло чисто и имале су добру кујну. Оне које су пролазиле поред Смедерева звале су се: Хилдегарда, Елизабет (доцније наш „Краљ Петар“), Фердинанд Макс, Албрехт, Јозеф Карл, Карл Лудвиг, Радетски, Сечени, Крон принц Рудолф и Софија са два оцака. (...) У Смедереву су се ти путнички бродови задржавали у узводном путовању пола сата и путници су са њих излазили на обалу да купе воће, а нарочито грожђе. (...) Српско бродарско друштво имало је 1898. г. и сталан брод „Цар Никола II“ за линију Београд – Радујевац и то два пута недељно.“

Патриотизам је у оно време код нас Србијанаца био врло велики

Дочекивања робе и путника Смедеревци окупљени на Дунаву претварали су у праву, додуше незваничну, утакмицу у којој се, по овом сведочењу, наш „Цар Никола II“ надметао са њиховим – аустријским и бечким бродовима са којима је имао исти ред вожње:

„И због тога је по правилу била трка између њих, а како је „Цар“ ишао узводно само 17 км аустријски су га бродови обично престизали, што би се рекло „за малчице“ и то је за нас Србе онда била велика жалост. Поручивали смо ми путници пиво ложачима да би што боље ложили казане, како би отворена машина могла да има пун парни притисак у котловима и како би се наш српски брод пун робе и путника могао да носи са празним аустријским, кога смо из дна душе мрзели из политичких разлога, нарочито после анексије Босне и Херцеговине. Када је 1912. г. дошла из Немачке од фирме „Рутхоф“, Српском бродарском друштву нова путничка лађа „Србија“ која је тада била најбржи брод на Дунаву (ишла је 20 км узводно и 27 низводно) тај проблем утакмице био је решен. Она је сваки аустријски брод престизала са лакоћом па чак и са мањим шлепом уза се. И наравно ми путници, Срби, били смо срећни и горди на то и бацали смо канале царским бродовима у моменту када смо

их престизали, као да их вучемо када ни су способни да иду брзо као ми са нашом новом лађом. Како је у оно време поред анексије Босне и иначе Монархија страшно давила малу Србију ово је било велико уживање за нас, политички унижене.

Патриотизам је у оно време код нас Србијанаца био врло велики. Иако су аустријски и мађарски бродови били већи, комотнији, чистији јер нису имали много робе и мало бржи (стизали су за 15 минута у Београд раније од „Цара Николе II“), ипак нико од Срба није хтео да путује њима, готово што су и цене вожње биле исте. А нарочито када је дошла „Србија“ која је била елегантнија и много бржа од бечких и пештанских лађа. Путовала је од Смедерева до Београда двадесет минута мање.“

Облигатни ђевапчићи

Волели су ондашњи Смедеревци Дунав и све што се на њему дешава. Знали су да је он историја, али и садашњост и будућност. Остаје само да и ми то схватимо и вратимо му се, јер ће овог пролећа беле лађе опет пристајати у Смедереву. Шта ће прво видети – знамо, а у какву су варош некада долазили и шта су могли у њој видети – ево:

„Од великог кеја па скоро до Дунавске улице, готово на целој тој дужини налазио се врло леп парк, који је подигао напредњачки председник општине Јанићије Константиновић звани „Жандар“, када је назидао и велики кеј. Имао је много ружа и другог цвећа, као и лепих стабала дивљих кестенова. Под сваким је постојала и по једна јака дрвена клупа за седење. Био је дика наше вароши. У њега су Смедеревци излазили пред вече да се прошетају а нарочито недељом и празницима пре подне да дочекају шетни брод из Београда и по подне да га испрате за престоницу Србије. После тога се ишло на пиво и слушање циганске музике код „Лафа“, „Слоге“ (кафана близу цркве) и по осталим кафаницама. Наравно, са облигатним ђевапчићима, осим код „Лафа“, који је био европски хотел. (...)“

Између парка и Дунавске улице, на делу ниског, средњег, вертикалног кеја, налазио се један простор у ширини око 35 метара на коме су биле неке зграде и то: царински магацин према кафани „Квачки“, затим кућа на спрат Душана Митровића, трг према Крсмановићевом имању и до ње један магацин за жито. Ове су куће срушене 1907, 1908.г.

У Дунавској улици према Вертикалном кеју постојале су до 1914. ове зграде: на углу долазећи из Београда, приземни стари царински магацин, високи партер. Све у лицу од око 70 метара и великој дубини плаца. До Царинарнице магацин на спрат, за смештај хране и до њега партерна модерна кућа за становање (на углу улице). То је све било имање Крсмановићево из Београда. Преко попречне улице, паље једна стара приземна кућа са неко-

лико малих дућана, са ширином фронта око 15 метара. На ћошку улице држао је у једном дућану малу бакалницу неки Гвозден. До те зграде са дућанима налазио се празан плац од око 25 метара. У дну тог плаца постојала је једна велика двоспратна кућа у којој смо становали ми од 1894. до 1905.г. (...) Даље преко попречне ули-

це, све до Београдске улице, налазило се имање Живановићево. Лепа модерна кућа на спрат. До ње садашње имање Милана Батинића па до њега кафана „Бела лађа“, модерна зграда на спрат. И затим до Црквене улице приземна зграда Арнаутовића и Чупића, дакле на углу Београдске и Црквене улице (оне главне).”

И овде је овој причи крај

I.T.G. d.o.o.

Smederevo, Izletnička 6/3

Tel.: 026/228-723, Fax: 228-722

itgdoo@sezampro.yu

**Само толико времена нам је потребно
да урадимо Вашу фотографију !**

**и не само то, већ га их сачувајемо у албум и
са задовољством Вам их вратимо**

Увек брзо, никад на брзину

ФОТО ДУНАВ

ул. 17. октобра бр. 23; 026 222 669

Сат

Једино се поуздано зна да је 1957. година, остало се своди на претпоставке. После више од пола века сећање фото-репортера није поуздан сведок. Вероватно је 22. децембар, Дан армије, разлог овој свечаности... Армијска делегација, официр, вероватно командант гарнизона, и *примерни војници* на споменик народном хероју Ивану Стефановићу Срби полажу венце и цвеће... Иза њих војници у *ставу мирно* одају почаст... Иза војника и грађани којима сећање на недавно окончан рат овај догађај претвара у свечаност... Такво је време... Иза свих – црквени торањ и на њему сат. Не види се добро, али личи да је или једанаест и пет, или пет минута до тринаест часова. Пре ће бити да је ово прво... Ако је...

Поуздано се зна да је 2009. година, последњи дани леденог фебруара, фото-репортер са истог места као и пре више од пола века, бележи ново време. На месту где је онда био споменик *народном хероју*, данас је Тржни центар. Преплавио, од времена на дошли, Данубиус давне успомене. У међувремену је *народни херој*, са двојцом исписника, пресељен у Парк хероја... Не долазе им више *примерни војници* јер нема ни 22. децембра... Нема почасног строја... И грађана је све мање... Ту је само сат на црквеном торњу... Не види се добро, али личи да је или једанаест и пет, или пет минута до тринаест часова. Пре ће бити да је ово друго... Ново је време и на старом сату...

На старом сату...

... ново време!

Нушић у летњиковцу Обреновића

Одликoваним уметницима краљевски пар учинио је част позивом да буду гости у њиховом летњем двору у Смедереву. Организација путовања припала је Браниславу Нушићу, управнику Народног позоришта у Београду, писцу ласкаве алегорије о краљевом браку

Пише: **мр Снежана Цвејковић**

Летњи двор династије Обреновић у Смедереву био је најинтимније место последњег краљевског пара ове династије, краља Александра и краљице Драге. Од њиховог венчања 1900. године па до трагичне смрти у Мајском преврату 1903. године, овај идеални природни амбијент, током краљевских летњих одмора, преображавао се између осталог и у храм уметности, а главни организатор „зближења” књижевности и краљице Драге био је Бранислав Нушић.

У идиличном и питеорескном амбијенту дунавског побережја, у свом винограду наомак центра Смедерева, владари српске династије Обреновић утврдили су најпре економију, а потом и летњи двор. Од куповине имања 1827. године у време кнеза Милоша, па до 1903. године (осим периода изгнанства 1842-1859), ово је било место њиховог заклона и одмора од интрига и бурних догађаја који су константно потресали ову династију, попут трагичних смена владара, скандалозних драма из приватног живота, љубавних авантура, развода, неодобраваних веза, немогућности да остваре потомство, атентата, прогонстава...

Одмор у дунавском побережју

Посебно упечатљив био је период после женидбе краља Александра Обреновића Драгом Машин од 1900. до 1903. године. Овај брак био је под сенком удовичког статуса будуће краљице Драге Машин, бивше дворске даме краљице Наталије, уз то десет година старије од краља Александра. Једини адут на страни краљице Драге било је њено национално биће, односно истицање чињенице да је она била прва краљица српкиња у овој династији. Стога је она са жељом да створи блискију спону са својим народом враћала неке заборављене српске обичаје, двор уређивала у националном стилу, на балове одлазила у за њу посебно шивеним хаљинама у духу српских средњовековних костима...

Још једно важно средство њене популаризације којим је хтела да се постави као покровитељка уметности била су одликовања која су се додељивала на дан њеног рођендана, 11. септембра. Тако су на овај дан 1900. године указом о одликовању издатим у смедеревском двору одликовани следећи уметници: песник Лаза Костић, орденом Светог Саве трећег реда, књижевници Јанко М. Веселиновић и Стеван Сремац, приповедач Милован Ђ. Глишић и вајар Ђорђе Јовановић орденом Таковског крста четвртог реда, књижевник и глумац Милош Цветић и вајар Петар Убавкић, орденом Светог Саве четвртог реда, и орденом Светог Саве петог реда, песник Милорад Ј. Митровић, Никола Ђорић и архитекта Милан Антоновић.

Смех на летњој тераси

Одликoваним уметницима краљевски пар учинио је част позивом да буду гости у њиховом летњем двору у Смедереву. Ор-

Никића Тарасјевић, Портрет Бранислава Нушића, око 1924, уље на џлаину, вл. Музеј у Смедереву

ганизација путовања припала је Браниславу Нушићу, управнику Народног позоришта у Београду, писцу ласкаве алегорије о краљевом браку „Љиљан и оморика” и организатору „зближења” књижевности и краљице Драге. Бранислав Нушић, иначе, био је више пута ангажован да за краљевски пар приређује позоришне представе у башти смедеревског обреновићевског двора.

Овога пута, међу позваним гостима били су: Паја Јовановић, Драгомир Брзак, Петар Убавкић, Милован Глишић, Стеван Сремац, Јанко Веселиновић, Ђорђе Јовановић, Милош Цветић, Симо Матавуљ, Илија Вукићевић и Милан Антоновић. Угледни гости путовали су из Београда до Смедерева бродом, а њихово гостовање на двору пратиле су и неколике анегдоте, које је забележио књижевник Миливој Пређић, а за њихову веродостојност гарантовао сам Бранислав Нушић. Док је уметницима на летњој тераси сервиран „Потаж жилиен”, на једном крају стола настао је пригушени смех. Краља Александра интересовало је шта је смешно. Нико није одговорио. На крају се испоставило да је Нушић рекао: „Замисли да се сад отворе она иста врата, па да се однекуд појави покојни краљ Милан – сигурно би рекао: Саша (и ту Нушић прошапта једну оштру уличну псовку), зар ти ја зато дадох престо да скупљаш ову мангупарију око себе.”

„Држи мердевине, клипане”

Друга анегдота забележена је док је Нушић режирао „Ивкову славу” у летњиковцу. Док је Драгутин Јовановић, инспектор позорнице, монтирао један стуб, пришао је краљ Александар, упитавши га хоће ли стићи на време све да припреме. Нушић, не препознавши краља у првом тренутку, одговорио је: „Не тртљај, већ држи чврсто мердевине, клипане.” Био је запрепаштен када је схватио да се управо обратио краљу, али краљ се насмејао и отишао да позове краљицу на представу. Ова анегдота има више интерпретација. Једну од њих забележио је и Смедеревац Милан

Јовановић Стојимировић у својим чувеним „Силуетама старог Београда“. Он пише да је краљ Александар био левак, а уз то кратковид и трапав. „Једном приликом Нушић је лично намештао неке кулисе и стајао међу њима на лествама. Краљ је дошао да види шта се ту ради, а Нушић је, тобож, мислио да је то позоришни лампација па тражио од краља да му дода неке летве. Неспретни краљ се једва снашао, а Нушић му је рекао: „Ох какав си смотоклета и трапавко, бежи бре одатле!“ Краљ је схватио да је у Нушићевој глави егор in persona, па му то није замерио, него се још и смејао. (Нушић се, наравно, извињавао, премда је по свој прилици знао коме се обраћа, али је умео „да се прави луд“).“

Стојимировић је још забележио да је Нушић због ове своје блискости са краљицом Драгом имао „тешку ситуацију“ после 1903. године „али се он рехабилитовао својим фељтонима у Политици, међу којима је Госпођа Милихброт, засмејао не само Србију већ и читаву Европу, јер га је Рода-Рода превео на немачки, а објављен је и на француском и ушао у разне збирке хумористичких прича.“

ALTO D.O.O.
AUTO DELOVI

UL. SRPSKIH SOVJETA 3
11300 SMEDEREVO
Tel.: 026/ 617 539; 617 833

Крвави српски Ускрси

Пише: Живорад Жика Лазић

Обукао сам ново одело, привезао кравату; свечана одора за велики празник. Од раног јутра из куће и дворишта допире весели жагор. Данас је највећи хришћански празник: Христос воскрес! Ускрс је већи празник од Божића, јер се свако рађа, а само је Божи син ускрснуо. Тачно пре 55 година и ја сам из оне београдске рушевине васкрсао, али се нисам вознео на небо, него у село. Да ли ће ме и овде умоболници и дозлогрдници пронаћи и убити, докрајчити онај посао започет 1944. у Београду?

Сишао сам у приземље да домаћину и домаћици честитам празник. Пољубили смо се и весело погледали у очи: ето, живи смо и славио. Чак ни даноноћно бомбардовање није покварило празнично расположење, нити ће изостати велика ускршња гозба. Није дошло до уозбиљења, напротив, Срби су поново у великом заносу. Нема више оне апатије, равнодушности и зловоље. Певају, друже се и веселе. Хиљаде нуде своје главе отаџбини: догађање народа у миру претходило је рату, а догађање народа у рату, ваљда нас приближава миру! Изашао сам у двориште. Прохладно јутро и влажно тло: ноћас је падала киша. Овлажила усеве, ливаде, детелину, повртњаке, баште. Процветао нарцис, овде га зову суноврат, зато што му се цвет обеси и гледа у земљу а издели су му и ружно име – крива баба!

Цветале су лале, беле, жуте, црвене, расцветала се и трешња, све мирише, а из суседних зиданих фуруна допире и мирис печења, јуче је цео дан одјекивало скицање прасади и блејање јагњаци. Па и на Ускрс, онај, окупацијски, било је прохладно, одвели су ме далеко од прозора и тако ми спасили живот. Отац се постарао да за Васкрс те '44. оскудне окупацијске године ипак буде за ручак печење – јагњетина и неизбежна корпа офарбаних јаја. Председник српске владе генерал Милан Недич честитао је народу велики хришћански празник, свештеници су са црквењацима припремали богомоље за јутарњу литургију, али су нам у рано јутро тог 16. априла стигле „честитке“ од савезничких ескадрила и уместо слава настала је паника и бежанија из града према периферији и околним селима. Београд је напало 400 тешких бомбардера, „либератора“, „летећих тврђава“ и „ланкестера“, а сваки је носио „тепих“, како се називало осам бомби повезаних ланцима са тежином од две тоне. Педесет година се о овом тешком злочину из неких виших државних разлога ћутало, а записано је да је на Ускрс '44. погинуло 1.160 Београђана, а више од 1.400 било их је тешко рањено. И онда су, као и ове '99., гађали све редом: стамбене четврти, пијаци, болнице, школе. Једна бомба пала је у порту цркве светог Александра Невског у

„Шийуке над Србијом“

тренутку када је протојереј Братислав Маринковић служио свечану литургију, погинуо је заједно са многим верницима. Божи син није их заштитио. Погођено је и породициште, бомба је убила 15 мајки са тек рођеним бебама. Разорено је и Пашино брдо, насеље сиротиње, заједно са његовим житељима, усмрћени су и грађани који су избегли из центра града и поверовали да су на овој периферији безбедни. Још увек је тајна ко је наредио или захтевао даље убијање већ полумртве и сатрвене Србије. Маршал Тито или његов архистратиг Коча Поповић, потомак Цинцара који су се обогатили продајући српској војсци брашно помешано са песком, Београђанин, надреалиста, који се ругоа: „Радо иде Србин у крајнике“. Бомбардовање Београда и Србије поновило се и у септембру на краљев рођендан. Једном ће се ваљда сазнати зашто су с толико жара пилоти британски и америчански убијали град коме су клицали 27. марта 1941, када је погађен пакт са Хитлером. Наравно, врхунац цинизма и безочности савезника – зликоваца, исписана је ћирилицом на једној неексплодираној бомби: Срећан ускрс! (требало је ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ!). Вероватно је намерно натемпирана да не експлодира како би Срби прочитали „честитку“! Умало и ја да платим главом тог крвавог Васкрса и сећање ми мути овај велики данашњи празник, а старе експлозије бомби заглушују ове нове, ове ускршње '99. У петак су Исуса, кога је мати родила у пећини, окружена стоком, можда је била чобанка (неки хришћанолози тврде да нису имали да плате преноћиште), тукли и плували док је теглио тешки дрвени крст уз стрму Голготу, а онда га приковали и оставили да се

мучи између два разбојника, а у недељу је устао из гроба на позив свог Оца и вино се у небо. У Београду сам потпуно занемарио ту бајку, а нисмо у кући ни прослављали празник. Сад, овде у селу, поново доживљавам свечане флуидне трептаје који допире из васељене. Народ, нашавши се у смртној опасности, поново се окупља око цркве, чак и они, који су у скојевском заносу јахали попове сада балаве иконе. Чуо сам сиров виц: Сваки комуниста који дође да се покаје, мора прво попа да ухвати за ... ако хоће да му поп опрости грехове!

Када смо '44. стигли у Ристићеву кућу, славио се други дан Ускрса, овде се тај велики празник назива Великдан, а изговара – Велигдан и то име се задржало до данас. Стигавши на мали трг по своје новине, дочекали су ме многи моји познаници, избријани, обучени у чисте кошуље, весели, а један ме поздрави са:

– Христос воскрес!

Сви су упрли погледе у мене, нестрпљиво ишчекујући како ћу да одговорим, шта ће да пресуди господин судија, који је судио за време владавине комуниста и озарили су се када сам им отпоздравио:

– Ваистину воскрес!

Нисам веровао у јерусалимску божанску мистерију, али зашто бих мојим драгим паорима кваро свечано расположење. Отпочеше они који се рано буде и укључују транзисторе да причају: Натовци су нам

"Чесћийка за Ускрсе"

честитали православни празник великим, убојитим „јајима“ бацајући их из авиона на Нови Сад и Куршумлију.

– Они не верују у Бога, него у Сотону – рече Буга, штројач нерастова.

Пожурио сам у црквицу и обрадовао се затекавши је онакву какву сам је као дете походио. Стара звонара ослањала се на искривљене греде, а липе су шириле своје горостасне крошње над портном. Литургија је била завршена, на клупици пред богомољом седели су старији људи и тихо разговарали. Ушао сам у храм и од црквењака купио пет свећа, сваку сам пољубио и палећи намењивао: За баца Радојка, за Ленку, за Чедомира, за Здравку и изговорио последње име – за Миломира, кануше ми сузе. Стариш, Романовићу, прекорех себе бришући џепником овлажене образе, не знам како друкчије да вам захвалим за све што сте ми пружили у оним дивним, ратним временима. Не верујем, али се покуравам обичајима вашим.

Пред црквом ме дочека свештеник, обрадован што ме види.

– Господине судија, нашој цркви је одузето велико имање. Да ли могу судским путем да тражим повраћај?

– Можете, оче Живота, али нећете ништа добити, јер су још увек на власти законита и ванбрачна деца оних који су цркви имовину одузели.

– Знаш, знам – климао је главом поп.

– Што ме онда питате?

– Ради разговора, изволите на послушење.

Прошли смо кроз однеговани цветни травњак и ушли у свештеникову резиденцију. Љубазна попадија је изнела тацну меда и чашу хладне воде. Освежио сам се, а

потом је послужена ракија. Погледао сам у пчелињак.

– Ви нисте само пастир, него и пчелар – нашалих се.

– Стадо ми је расуто, а црвени крпељ напада пчеле. Ове године ће бити још горе, јер бомбе и ракете не погађају само људе, него све живо под плавом капом Господњом.

– И мртво, бомбардују и гробља – рекох ја, захвалих на послушењу и пожурих кући.

Дочекали су ме сви, а Иванка ми је пружила пуну корпицу обојених јаја, цео спектар пресликан на симболе обнове живота, чак су се видели и зечићи.

– Изаберите, па да се крцамо – рече Иванка.

Израбрао сам и поделио мегдан са девојницама. Изгубио сам, врх је пукао, иако је моје јаје било много крупније од дечјег. Девојнице су цикнуле од веселја, а тек касније су ми открили тајну да је моркино јаје много јаче и тврђе од кокошкиног, иако је мање.

Хвалио сам јела редом: јагњећу чорбу, јагњећу сармицу са киселим млеком, а главно јело је било печење од младог брава. Радош је донео бокал домаће ружице да увеличамо гозбено веселје, јер вино веселити срдце човека, записано је у старим књигама. На данашњи дан није грехота ако се и калуђер напије. Изнета је вазна пуна ситних колача, а затим је Иванка донела своју посластичарску мајсторију – воћну тарту. Хвалио сам њен колач и неконтролисано дао одушка својим пригушеним осећањима.

– Домаћице, честитам – рекох и пружих јој руку, а она збуњено, поцрвеневши прихвати моје физичко честитање, срамежљиво гледајући у сто. И Радош се пијантно нашали, рекавши:

– Има моја женица и нешто слађе од торта!

Иванка оде у кухињу да кува кафу, а ми настависмо са вином и веселим разговором о женским слаткишима који излуђују мушкарце.

– У време великих прогона, хришћани су се међусобно споразумевали шифрама. Ко би, рецимо, на песку, или на нечем другом нацртао јагње, то је значило: Следбеник сам учења Исуса Христа – рекох, кад је Иванка донела кафу, да бих прекинуо Радошеве ласцивне шале.

– Зар њихов знак није био крст – упита домаћин.

– Крст је дошао касније. У почетку је било јагње. И свети Јован пре него што је Христоса крстио у Јордану, каже: „Гле, Јагње Божје, које узима на себе грехе света“. И јагње са ореолом представља Христа, а ако су са стране осликани још два, то су били највећи апостоли свети Петар и Павле. Сликали су Христа и са јагњетом на леђима.

– Где га је носио – касипину?

– Не, тада је представљен као „пастир добри“. Јагње је симбол Христове жртве, али и васкрсења. Јевреји, а касније и муслимани, приносе јагње на жртву, па, ево и ми смо данас у славу нашег Спаситеља жртвовали добро испечене комаде јагњетине.

– Ви, судија, боље знате богословију од нашег попа.

– Учио сам веронауку, потом сам све заборавио, а ево дошло време да се опет понечег присетим. Чак и речи Достојевског да је Христ најлепша појава у људској историји.

(одломак из романа „Ако ме сретнете“)

RONDO
travel agency
TURISTIČKA AGENCIJA

rondo@rondo.co.yu
www.rondo.co.yu
tel/fax: 026/ 617-760

Смедеревско књигохранилиште — прича друга

Штампана књига има своју дују и бојају историју. Она представља бићан део културне историје сваког народа. А управо према подацима о сачуваним старим књигама у Србији може се констатиовати да је књига делила судбину српског народа ирилаћућавајући се историјским ириликама. Смедерево осим старој доброј вина из виногорја има у својој Библиотеци и тако стваре добре књиге које ирикују и чува за следеће нараштаје Смедереваца.

Пише: Марина Лазовић

Почетком 19. века егзистира класична проза која је тежила патетичној и лирској осећајности и поезија чији су узор били у класичној литератури. Неке од тих књига налазе се у Фонду старе и ретке књиге смедеревске Библиотеке.

У Библиографији то су дела Лукијана Мушицког, Стихотворенија 1840., његовог верног следбеника Милована Видаковића Любомира у Елисиуму 1817., Любезна сцена у веселом дворцу Иве Загорице. Сентиментално-дидактична проза „видаковићевског типа“ заступљена је у делима Атанасија Николића Зиданџа Скадра на Бояни из 1861. године и Јевстатија Михаиловића Обрана језика српског од изопачивања и протачења његовог и кирилице од вуковице из 1863. године. Позном српском класицизму припадају Преодница српске слободе, или Српски ајдуци од Ђорђа Малетића и Примјтве Никанора Груића, Архимандрита Кувежинског, на преводу Новог Завјета који је господином Вук С. Караџић писао и у Бечу у штампарији Јерменског манастира печатао 1847. Један од најзначајнијих песника и активних припадника културног живота Војводине и Србије био је Јован Хаџић, један од оснивача Матице српске, уредник Летописа Матице српске, који у својим песничким делима стоји између строгог класицистичког певања и коришћења елемената српског народног стваралаштва (Устанак српски под црним Ђорђем, 1862).

Књижевна романтика

Чињеница је да књижевност у Србији у 19-том веку улази у период суштинских реформи из којих ће изаћи преображена. Средином века јавља се књижевна романтика, захваљујући, пре свега, најзначајнијој личности у низу српских стваралаца тог периода. То је Вук Стефановић Караџић, који уводи у српску књижевност сасвим нове појаве: усмену поезију, колективно стваралаштво, књижевност на народном језику. Његова су дела, са осамнаест књига, у Фонду старе и ретке књиге и најбројнија: Српски рјечник 1852., Нови завјет Господа нашега Исуса Христа 1857., Правителствуюћий совѣтъ сербскій за времена Кара-Ђорђејева, Српске народне пјесме 1860. и друга.

У борби за народни језик и романтичарску књижевност, уз Вука Стефановића Караџића нашао се филолог Ђура Даничић. У Фонду старе и ретке књиге, Народна библиотека Смедерево поседује пет његових дела међу којима су и Рјечник из књижевних старина српских 1863., Николско јеванђеље 1864. и О Светићеву „Огледалу“ 1865. године.

Домаћи еп, који се темељи на народним песмама, покушао је да створи Јоксим Новић Оточанин делом Бирчанин Илија оборкнез изпод Међеника 1862. Романтичарска проза је представљена у Фонду романом Пуполци Богобоја Атанацковића, а драма делом Цврсти српске Матије Бана. Од песника романтичара заступљени су Ђура Јакшић, Сеоба Србаља 1863., Јован Илић,

Песме Јована Илића 1858., Јован Сундетић, Низ драгоценог бисера или Духовне и моралне пјесме за дјецу 1865., Милица Стојадиновић Српкиња, У Фрушкој гори 1854...

Из 1858. године је дело најпознатијег путописца 19. века Љубомира Ненадовића, сина Проте Матеје, Прилози за српску историју.

Литературно приближавање Европи

Занимљиво је да се у другој половини 19. века управо на српском језику, а као резултат нове политичке улоге Србије и литерарног приближавања Европи, објављују многа значајна дела светске књижевности. Наводимо само неке од европских писаца које српска културна јавност упознаје кроз њихова дела, а она су се нашао у приватним библиотекама Смедереваца. То је велики руски романтичар Александар Сергејевич Пушкин, Дубровскиј: исторично-романтични догађај 1864., француски романијер Евџен Си, Евџена Сиа Вечити Јуда 1867., водећа личност народног правца мађарске књижевности Шандор Петефи, Александра Петефи Витез Јован 1860., аустријски археолог и путописац Феликс Каниц, Византијски споменици по Србији 1861., немачки књижевник Готхолд Ефраим Лесинг, Натан мудри, 1861., чувени немачки историчар Леополд Ранке, Историја српске револуције 1864. и друге.

Што се тиче периодике најбројнија је незаобилазни **Летопис Матице српске**, затим алманах Голубица, лист за забаву, књижевност и науку Вила, месецослов Зимзелен, Србско-далматински магазин, Српске новине, Српске летописи.

И данас се овај Фонд попуњава набавком старе и ретке књиге. Свакако, и постојећи фонд се чува тако што се књиге прослеђују на реставрацију, конзервацију и стерилизацију у Народну библиотеку Србије у Београду.

Године 1995. Фонд старе и ретке књиге Смедеревске библиотеке попуњен је изванредном публикацијом, фотолитографским издањем Мирослављевог јеванђеља из 1897. године, које је приредио, по налогу Александра Обреновића, Љубомир Стојановић. Ово издање је, попут оригинала настало 1192. године, такође богато орнаментима и минијатурама и представља споменик културе непроцењиве вредности.

С обзиром на вредност и културни значај Фонда старе и ретке књиге Народне библиотеке за Смедерево и Србију, одлучено је да се изради библиографија старих и ретких књига и периодике штампане од 1544. до 1867. године. У периоду 2006-2008. године библиотекар саветник Марина Лазовић и самостални виши књижничар Гордана Јовановић су стручно обрадили и објавили две свеске Библиографије у издању Народне библиотеке Смедерево.

О времену незапамјатном

Корени свакој ејоса иду у дубине миџолошкој мишљења – епос уједињује историјску прошлост народа језиком миџа, ђојџову ако народи имају заједничку џирадицију.

Руске народне биљине, непроцењиво литерарно благо руског народа уз које је и потписница ових редова одрастала, јесу руске народне епске песме о подвизима богатира са реалном историјском основом у којима се приказују догађаји створени народном фантазијом. Према тумачењу руских етимолога порекло речи биљина се води од глагола *byti*, *bylo*, биљина, са значењем – *било је*, јер се пева у биљинама о времену „*nezapam'yatnom*“, то јест – о давној прошлости. А и сам настанак биљина, заиста, датира још из далеког деветог века.

Њиховом сакупљању и записивању приступило се спорадично тек у осамнаестом веку, а у деветнаестом, у периоду од 1860. до 1870. године руски научници Павел Николајевич Рибакoв и Александар Фјодорович Хилфердинг прикупили су и објавили око 318 биљина.

У деветнаестом веку у Европи се јавља књижевни романтизам, који са собом доноси постулат да је удео појединца у стварању дела незнатан, док је пресудна улога колектива, народа, нације... И тако, у целој Европи, па и у Русији и Србији, јавља се интересовање за усмено народно стваралаштво. Вук Стефановић Караџић је већ 1823. године прикупио и објавио прву књигу *Народне српске пјесме*.

Богатири

Главни јунаци биљина су богатири, јунаци који су штитили своју земљу од непријатеља и од злих сила. Они су храбри ратници неизмерне снаге и снажљивости, увек млади и часни. Они су конгломерати различитих лица: историјских, легендарних, симболичких... Они су на стражи на границама мајке Русије, и без милости секу Черкезе, Калмике и Татаре који пале и пљачкају руску земљу. Тај спој ратничких врлина, физичке надмоћи и јако израженог патриотизма, препознатљив је и овдашњем читаоцу јер све те врлине одликују и јунаке српских епских песама – Марка Краљевића, Бановића Страхињу, Милоша Обилића, који су спремни да положи животе да би одбранили Србију од њених спољних и унутрашњих непријатеља.

Неки истраживачи руског фолклора су поделили руске богатири у две групе: старије и млађе, а биљине у неколико циклуса: кијевски, новгородски и московски.

Свјатогор

Ако погледамо књигу *Руске народне биљине*, можемо да видимо да је приређивач Вера Хорват одабрала из фонда биљина, а то је био исцрпљујући истраживачки подухват, тринаест примера најрепрезентативнијих за сваки од наведених циклуса.

Пре свега, ту је биљина *Свјатогор* о застрашујуће великом старијем богатиру. Он симболизује тешке облаке који су прекрили

цело небо, а толико је велик и тежак да га земља не држи. Управо мерећи се са земљином тежом, Свјатогор у биљини и гине. Он је најстарији богатир у целом опусу руских народних биљина.

Старијим богатирима припада и Волх Всеславјевич, из истоимене биљине. Његова мајка је кнегињица, а отац змај. Волх је ловац, способан да се претвори и у различите животиње.

Богатири великог кнеза

Групу млађих богатира чине Иља Муромец, Добриња Никитич, Аљоша Попович. Сви они припадају Кијевском циклусу биљина, јер су окупљени око великог кнеза Владимира и Кијева. У књизи, овом циклусу припада и биљина *Иља Муромец и Славуј разбојник*. Иља Муромец је главни представник реда млађих богатира. Родом је из града Муром, сељачки син, који је проходао са 30 година и постао чувар руске земље. Њега одликује огромна снага, не само физичка, него и духовна. На путу за Кијев Иља ослобађа град Чернигов од Татара и заробљава Славуја разбојника. У Кијевски циклус спада и песма *Добриња се купао – змај га однесе*. Реч је о богатиру из Рјазања Добрини Никитичу. Он је богат витез, образован и јак, стрелац и борац са змајем.

Једна од најлепших руских епских песама у целом корпусу биљина је *Садко* из нивгородског циклуса. Садко је гуслар из Новгорода, који је захваљујући свој музици придобио наклоност Воденог цара, завршио у подводном царству, да би се на крају песме пробудио на обали реке Черњева.

Шедевр

Немогуће је, а и непотребно у овој причи, представити сваку од ових тринаест биљина, али, свака је прави шедевр, право ремек дело руског усменог стваралаштва.

Једнак њима по вредности је и исцрпан, и с тачке гледишта теорије књижевности врло професионалан, предговор приређивача ове књиге. Вера Хорват је у предговору дала свеобухватну анализа биљине као жанра руског народног усменог стваралаштва: порекло биљина, историзам, певање биљина од стране казатеља, стилистика, сижеи биљина, класификација...

Сваку збирку биљина данас обично прате историјски коментари који читаоцу треба да приближе „*dela davno prošedših dney*“. У руским школама ученици читају биљине уз етимолошки речник и речник руског језика Даља или Ушакова. Споменемо ли још и сложеност тонског стиха којим су биљине испеване, где се строфа састоји од комбинације трохеја и дактила, риме ни нема и све се заснива на музикалности стиха, постаје очигледно да је ова књига прави подвиг. Читалац осећа њен руски дух – *Rus'yu pah-net...* – захваљујући не само песничком и преводилачком таленту, него и руским генима, које Вера Хорват поседује, и негује.

Преводом руских биљина попуњена је једна празнина код Срба у поимању дубина руског народа, овом књигом уграђених у систем вредности словенске културе, којој органски припадају и руски и српски народ.

Марина Лазовић

**-Ugradnja auspuha
"VLAJKOVIĆ"
sa garancijom do 36 meseci**

Petrijevski put bb (Jasenak), Smederevo
026/715-575, 063/250-058, e-mail: renger@krstarica.com

TURISTIČKA AGENCIJA
Karadordjeva 12, SMEDEREVO
T.C. Danubius, lok. 213, II sprat
026/644 540; 644 544
www.sunserbia.com
e-mail: suntravel@sezampro.yu

Прва виолина

„Стекао сам прва знања о виолини а и о музици уој-ишће у родном Смедереву, у родитељском дому. Како би мојо друшћачије да буде кад се зна колико је мој ошћац био велики заљубљеник за музику, а посебно за виолину.”

Виолиниста **Дарко Коџас** прва знања о музици стекао је код свог оца Петра Коџаса, који је био оснивач Музичке школе у Смедереву, а дуго година и предавач. У Београду је 1964. године започео студије виолине на Музичкој академији. Током школовања наступио је као солиста са Београдском филхармонијом. Био је члан Камерног оркестра Музичке академије у Београду од оснивања 1964. године. Професионалну каријеру започиње у Скопљу, као солиста са Македонском филхармонијом и њеним камерним оркестром. Од 1970. члан је оркестра Опере „La Mopnaie” у Бриселу, а од 1971. је други концерт-мајстор и прва виолина познатог белгијског квартета „Bella Arte”. Од 1982. је у Симфонијском оркестру RTL-а у Луксембургу. Наступао је као солиста у ТВ продукцијама RTL-а. Оснива и клавијирски трио са којим наступа десетак година. На Конзерваторијуму у Луксембургу предавао је од 1992. до 2002. године. Од 1996. први је солиста Луксембуршке филхармоније. Браћу Милошевић упознаје 2004. године и са њима започиње сарадњу и формира Гудачки трио Коџас.

Концертмајстор

Ви сте већ неколико година концертмајстор Луксембуршке филхармоније. То значи да посредујете између чланова оркестра и диригента. Да ли је то велика одговорност за уметника?

Практично, цео мој радни век, као оркестарски музичар, провео сам за првим пултом. То је скоро четрдесет једна година. Обично се мисли да концертмајстор – солиста једног оркестра – има за задатак да свира сола у оквиру оркестарског репертоара и – тачка! Међутим, с обзиром на то да је он, хтео то или не, директни саговорник са диригентом, гостом или сталним, неминовно је да мора да буде и посредник између диригента и оркестра. Концертмајстор је позван да координира рад целог оркестра. То је веома незахвална одговорност уопште, а поготово јер мора да се стара и о својој групи која је једна од најекспониранијих у оркестру, а то су прве виолине. Одговорност је утолико већа, зато што, као уметник мора да буде на висини и да увек буде спреман да покаже и буде пример. То је један избор у каријери и он се мора доследно следити. Другачије није могуће опстати међу колегама. Значи, одговорност концертмајстора је прво према себи самоме, јер само тако може да буде лидер кога у принципу сви слушају и поштују његово мишљење.

Темељи

Иначе, рођени сте у Смедереву. Прва знања о виолини стицали сте код свог оца Петра Коџаса, који је био оснивач смедеревске Музичке школе. Касније одлазите у Београд. Ту сте завршили виолину на Музичкој академији. Да ли можете да се осврнете на своје школовање?

Да, стекао сам прва знања о виолини, а и о музици уопште, у родном Смедереву, у родитељском дому. Како би могло другачије да буде кад се зна колико је мој отац био велики заљубљеник у музику, а посебно у виолину. Он је био и више него заљубљеник – био је стварно врхунски надарен за виолину и огромна је штета што његов отац није дозволио да му син буде музикант. То га, ипак, није спречило да, касније, своје знање и љубав према виолини пренесе на своје ученике у које могу и себе, са поносом, да уврстим. Са садашњим искуством које сам стекао кроз све године учења, студирања, практичног музицирања и педагошког рада а то је, скоро, педесет седам година дружења са виолином,

„На Коларцу 2007. године”

могу да кажем да ми је мој отац поставио виолинске темеље на којима и данас градим нове интерпретације.

Тајна

Да ли можете да упоредите музичку педагогију данас са временом када сте Ви били ученик и студент?

Мислим да је музичка педагогија веома напредовала у односу на време када сам ја започео музичко образовање. Пре свега, данас су информације много доступније захваљујући медијима тако да, практично, не може да се говори о тајни свирања виолине. Свима су доступни врхунски снимци, дискографски или видео, а и стручне литературе има много више. Ако додамо да су садашњи педагози студирали или се усавршавали у познатим центрима музичког света – резултира да су они већ одгајили неколико генерација нових педагога и врхунских музичара. То се јасно уочава када данас слушамо наше младе музичаре – јасно се види да постоји школа – јединствен технички приступ свирања који може само да се и даље развија.

Радост музицирања

Осим што сте концертмајстор Луксембуршке филхармоније, Ви имате и солистичке наступе. У Смедереву сте свирали два пута. И недавно у Музичкој школи „Коста Манојловић”. Да ли имате планове, када је реч о солистичким концертима?

Што се тиче мојих солистичких наступа – били су у складу са мојим слободним временом у оркестру. До сада сам редовно наступао као солиста или као члан разних састава камерне музике. Надам се да ће тако да буде и у будућности. Наравно трудим се да одржим старе и да створим нове контакте. До сада је било успешно, али, како ништа није гарантовано у животу, а нарочито не у музичком свету, надам се да ћу бити у форми како бих и у будуће могао да делим радост музицирања са публиком која ми чини част када слуша моје концерте. Живот на подијуму траје онолико колико је један уметник интересантан публици. Зато је дужан да се стално усавршава и да тражи увек нове путеве у својим интерпретацијама.

Драган Павловић

Бен Акиба

Прослава стогодишњице Нушићевог рођења представља велики културни догађај. Од масе писаца његовог времена, он је скоро једини имао ту срећу да надживи своју епоху и да пређе у будућност са неокрњеном репутацијом неоспорног комедиографа-сатиричара.

Савременицима је изгледао час претерано неозбиљан, час претерано огорчен, загрижљив, па чак и „нереалан“, а данашњица га је примила као великог писца, и то као неоспорно највећег позоришног писца. Богдан Поповић је налазио да је он скурилан и стављао је своје вето на његов улазак у Академију, Скерлић га је корео због фелтона, Брана Цветковић га је усмено оспоравао, а било је и других који му нису признавали таленат (или бар не оригиналност), као што је било људи који су осуђивали његове приватне поступке, па чак и морал. Међутим, то је све временом отпало само по себи, а Нушићев „театар“ сада представља драгоцен материјал наше књижевности, трајан и неотуђив. Нушић је надрастао чак и самога себе из времена пре 1914, па је надрастао и своју „еру“, која је почела осамдесетих година прошлог века, да се заврши негде после педесет година, уочи другог светског рата. Временом, он је само добијао и растао, и данас је без такмаца. Победило је оно што је Слободан Јовановић давно констатовао у вези с њим; ђаволска вештина у постављању сцене. А пошто су његове комедије увек заседале у нашу стварност, и то у једну често баналну и прозаичну стварност, човек стаје у чуду пред његовим делом, питајући се како је могао да из нашег друштва извуче толико и тако једру комику да се она данас гута и у Москви, као и на другим странама света.

Могло би се навести и то да Нушић никад није имао времена за себе. Био је дипломата, управник позоришта и режисер, писац прича и фелтона (под псеудонимом Бен Акиба), окружни начелник, уредник часописа и новина, професор говорништва, шеф „уметничког одељка“ и церемонијал-мајстор великих свечаности, и шта још све не. Он није имао времена да чита и једва је стизао да пише, јер је био стално иницијатор нечега новог и даљег, а губио се и у административним актима и рачунима. Волео је друштво, јер није био човек који се затварао у куле од слонове кости. Волео је и жене и вечито имао кубуре са њима. Био је на махове и боек, али никада алкохоличар.

Могло би се рећи да се он формирао у Смедереву, где је провео детињство и где је његова прва младост. Пре железнице, Смедерево је било веома важно извозничко место са богатом буржоазијом и десетак-двадесетак старих устаничких и преустанничких породица (као нпр. Кочића, који су потицали од Капетан-Коче). Нушић је становао у једној кући преко пута здања у коме је некад заседао „Правитељствујући совјет Србије“. Та се „мала“ звала и староцрквена, а дечаки из ње су често водили „рат“ са дечацима из „Копчарске мале“, преко Редута, у коме су онда били још очувани Лаудонови и Вождови шанчеви. Лети су се купали у Дунаву и пецали рибу, зими су се санкали или клизали на „кочанкама“ чије су солнице биле од дугих коњских голеничких костију, а које су се звале и „гајке“ и које су покретане неком врстом миздрака, који се у Смедереву зове цумбе. Понекад би се под њима провалио лед годомирских бара, те су их извлачили чакљама из воде и добро тукли. Нушић је сматран увек за коловођу у тим авантурама, и зато су га старији звали „цгољвим чапкуном“, јер је био ситан, а немиран до зла бога.

Са својим друговима он је основао у Смедереву и неко дечачко позориште у Угрчићевој авлији. Шта су играли, не знамо, али се зна да у том позоришту Јевта Угрчић замало није погинуо од неке старе кубуре, која је била пуна, а они то нису знали. Јевти је била разнесена вилица, и он је остао кривоуст целога века, што је после вешто заклањао брковима и француском брадом, јер је остао нагрђен, а пре тога био ванредно леп младић.

Нушићев отац и мати нису се осећали Србима, него Грко-Цинцарима. Њихов син се, међутим, тако посрбио од малена да је био Србин до сржи, а уз то и мајстор у игрању народних кола, јер је имао јако осећање за музички ритам. Његова мати се носила час српски час „немецки“, али је „канисала“ косу и пушила на фи-

Tovirac Zoran Toco, SRBIJA

либарску муштиклу, а била је јако „друштвена“. Отац је био ведар али безначајан човек, који је онима који су му долазили са тужбама на његовог Алка (јер се Нушић водио као Алкибијад) обично говорио: „Удрите га! Удрите га! Немојте да чекате да га ја бијем!“ Према томе, није ни чудо што ће се Нушић целога века осећати као Смедеревац. Он ће ту покренути и свој први сатирични лист – чувени социјалистички „Фењер“, ту ће као младић организовати свечаност обнављања гроба Димитрија Давидовића, писца првог Устава (на којој ће свечаности Милован Миловановић одржати један сјајан говор), а ту ће се вратити и после 1900, када је постао један од организатора „зближења“ књижевности и краљице Драге, којој је приређивао и представе у башти смедеревског обреновићевског двора, где је пре тога краљици Наталији играо Фотије Иличић кад би приређивала гарден-партије у свом винограду. (...)

Приватно, Нушић је био савршен као муж, отац и домаћин. Кроз његове руке су у разним приликама пролазиле и веће суме од тантјема и хонорара, али је то све као у земљу пропадало, и он скоро никад није имао ништа. Његова супруга Даринка (рођена Боди) била је узор од кућанице и пример пристojности. Благодарети само њој (њеној мајци и сестри – иако је Нушић обично рђаво писао о таштама и свастикама) – у Нушићевој кући је владао савршен ред. Даринка је стизала да ради у Колу српских се-стара и у разним добротворним друштвима, али је умела да држи и кућу. Захваљујући њеној трезвености и преданости, Нушић је увек имао у свом дому атмосферу каква му је била потребна за његов полиграфски књижевни рад. Устајао је врло рано, скувао би себи добру кафу и (увек одевен у кратки собни капут или то-

пли халат бордо боје) седао за писаћи сто, испуњавајући својим мушким и јасним, па чак и елегантним рукописом разне „шлајф-не“ и друге „табаке“ хартије. Тај систем јутарњег рада он је препоручивао и другим писцима, а Ранку Младеновићу је рекао: „На тај начин ја прве своје дневне сате отмам од других обавеза себи, јер сам онда најсвежији и најприбранији. Кад се обријем, доручкујем и обучем, па изађем из куће, онда свету припада оно што ми преостане од моје духовне свежине, јер нећу да је архим на шта било још од сабајле...“

Кад смо већ код тога, ваља признати да је Нушић много полагао на своју тоалету и да је човек на њему увек могао видети само најлепше кравате, шешире и ципеле, а радо је носио и жакет, и много полагао на врскапуте, и то не само у погледу штофа него и у погледу кроја. Он се није држао моде, те је човек на њему могао зими видети и „оригинални“ зимски капут са два „шлица“ (тзв. кајзер-рок), а уживао је да се често и фотографише (у дипломатској униформи или фраку, односно у некој гала-униформи окружног начелника, окићен разним ордењем). У кући сте га могли заћећи и у везеним патицама, али увек гологлавог, јер није носио домаће капице. Пошто је patio од сипње (ваљда због претераног пушења), он је зими волео топлу собу, а као човек који је волео и стари, интимни Балкан, имао је насред свога кабинета један месингани мангал, који му је свакако био успомена из времена служења у Македонији, а у коме никад није било жара, али је давао илузију да зрачи и да греје.

Иначе, Нушић је био један од ретко љубазних људи, који је примао посете са ванредно ведром веселости, замећући често шаловиту конверзацију и смејући се више грлено (или кроз нос) него отворених уста. Зато су му се и збирале оне „лепезе“ на слепоочницама и очи блистале од тог пригушеног, често мало астматичарског смеха. Кад би му понекад пала на памет нека „бургија“, он је одмах журио да је оствари. Тако је једном из Скопља теле-

графисао свом зету (по сестри) Живадиновићу: „Даринка ноћас донела на свет једног синчића, мати и дете одлично!“ Живадиновић и његова госпођа Анка нису могли доћи себи од чуда. „Збога, Нушићка је престала да рађа, а осим тога нико није приметио ни да је била у благословеном стању! Како је то могло одједном да се деси?“ питала се Нушићева сестра. Онда се Живадиновић сетио да је то морао бити Агин трик – јер су Нушића у породици од милоште звали Ага (са два дуга а) – па му је одговорио оваквим телеграмом: „Анка ноћас близнила“... Тако су у старој веселој Србији терали шегу, а Нушић је, наравно, био мајстор у том послу, али је знао и да се умери. Зато никад није био груб у тим својим вицевима, него је кроз његове шале вејао ведар „фамилијарни“ хумор.

Нушић је имао два брата, који су такође били духовити, а они који су познавали његовог оца, старог Нушу, велу да је и он био духовит, али намћорасто заједљив.

Што се тиче Нушићевог сина Банета, он је, сиромас, личио на оца (по статури и по лику), али је био врло озбиљан младић, право господско дете. Иако нешто рохав у лицу, Бане Нушић је био леп малдић, одлично васпитан и дика својих родитеља. Он је као војник био жртва 1915, а Нушић и Нушићка се никад нису повратили од тог губитка. Банетова мати никад није ни скинула црну за њим!

Због своје блискости са краљицом Драгом, Нушић је после 1903. имао једно време доста тешку ситуацију. Непријатељи су му пребацивали ту епизоду његове јавне каријере, али се он рехабилитовао својим фељтонима у „Политици“, међу којима је *Госпођа Милихброт* засмејао не само Србију него и читаву Европу, јер га је Рода-Рода превео на немачки, а објављен је и на француском и ушао у разне збирке хумористичких прича. Сасвим је повратио свој углед за време посете мађарских парламентарца Београду и Смедереву и, најзад, 1908, када је (на белом коњу) предводио демонстрације против Аустро-Угарске због анексије Босне и Херцеговине. То су била два „театрална“ тренутка у којима се он афирмисао као јавна личност, као човек ангажован у општепатриотском смеру, и као говорник који зна и уме да одушеви и поне-се масе, водећи их у борбу против Беча. Тада је коначно био заборављен и његов фантастични комад *Љиљан и оморика* (читај Александар и Драга), а опроштена су му и разна ситна пецкања из разних „козерија“, на које су многи били љути. Међутим, тек после 1918. Нушић је постао оно што је био, јер се оканио фељтонистике и прилегао на стварање својих комедија, које ће му не само обезбедити стално место на позоришном репертоару него и респект. Јер, он ће вечито остати на репертоару свих наших позоришта, а биће пригрљен и као европски комедиограф.

Овај текст је, уз незнатно скраћивање, преузет из Стојимировићеве књиге „Силуете старог Београда“

POKRET!

Preduzeće za trgovinu, turizam i usluge „POKRET“ doo
Smederevo, Đure Jakšića 6, ITG centar
Telefon/fax: 026 618 434, mob. tel: 064 4 888 654

PRAG: 21–26. april
5 dana / 4 noći
175 € / 3 rate

Pokret drugovi!

Милан Јовановић Стојимировић

Нушићеве смедеревске године

„Нушићева љубав према позоришту и драмској уметности мноштва је била често неразумљива.” – бележи Миловој Прегић у својој књизи „Нушић у причама” – „Често сам га ишао, ошкур код њега та огромна издржљивост и издржљивост у тој љубави, поред свих мука и невоља, које је ошкура имао? Та... ђаво би га знао, одговарао је, ја све мислим да је томе крив онај Димић, што је доводио своју иру и ирао у Смедереву, кад сам ја био мали... Можда преишим, али иако ми се чини... Знаш, за сву децу, малу и велику, без обзира на године, онај мирис на обојено илаино, масиикс, шминку, све то оија... Па замисли: ирико у оно време... иажеви... Какви су да су, онда је то било оијајуће... Али, ииак је Димић крив!”

Мало-мало, па нека варош српска, не би ли себи дала на значају, истакне какву причу о Нушићу који је, ето, *због-тога-и-тога* једно време био њихов суграђанин. Похвалиће се Пожаревљани с разлогом јер је комедиограф бритког језика код њих робијао... И Ивањица има своје разлоге за хвалу због година службе које је, по казни, у њој провео... Битољ може лицитирати Нушићеве конзулске године, и Приштина ако јој икада буде затребало... Тако испада да се Смедерево некако гура међу њих... А када мало по књигама и давно забележеним сећањима прочепркамо, казаће нам се да је лепе године свога детињства у овој вароши провео, школовао се, по сопственом признању и позориштем *заразио*, свој драмски првенац написао, бабама у цркви за време литургије сукње за клупу везивао и којекав још несташлуке правео... У Смедереву је своје новине објављивао па, када је посао пропао, побегао од дугова, да би се касније, тада значајан писац, враћао као гост краљице Драге... С разлогом Смедеревци још увек нагађају где је била кућа у којој је живео јер не зна се поуздано, а и добро је бар о томе причати кад је већ сасвим извесно да се у Београду родио, мада смо се и тиме дуго година хвалили... Хвала Смедереваца није остала само на причама! Једној школи дали су његово име, испред Центра за културу подигли му споменик који је направио смедеревски вајар мр Власта Филиповић, и више од четврт века април у Смедереву крсти се и именом позоришног фестивала **Нушићеви дани**. Ове године је двадесет шести *Нушићев април*. У нестрпљивом очекивању шта ћемо видети, време прекраћујемо присећањем на протекле године.

Нушићеве министарке

На првом фестивалу 1984. године прва представа фестивалског програма била је „Госпођа министарка” Народног позоришта из Београда са **Оливером Марковић** у насловној улози. После ње је још петнаест *министарки* походило

Смедерево: **Даринка Петровић** са ансамблом зајечарског Позоришта Тимочке крајине, **Гордана Ђорђевић** из нишког Народног позоришта, **Радмила Пејчић** из вршачког Народног позоришта „Стерија”, **Љубинка Бобић** у филму Соје Јовановић, **Љиљана Станимировић** са ансамблом Аматерског позоришта „Масука” из Велике Планае, **Александра Илић Плескоњић** из Српског народног позоришта у Новом Саду, **Мирјана Карановић** са Југословенским драмским позориштем у пратњи, **Ружица Савић-Цвијетић** из зрењанинског Народног позоришта „Тоша Јовановић”, **Јелена Клисарић** са дејчом сценом смедеревског САРТИД КУД-а, **Љиљана Стјепановић** из Позоришта на Теразијама, **Радмила Живковић** са ансамблом београдског Народног позоришта, **Биљана Кескеновић** из сомборског Народног позоришта, **Мирјана Симић** из Свилајнца, **Светлана Цеца Бојковић** са ансамблом бањалучког Народног позоришта Републике Српске, и прошле године **Весна Карић-Милић** која је са својим абрашевићевцима из Ваљева дошла. А када бисмо почели да бројимо Агатоне Арсиће, Јеротије Пантиће и друге среске начелнике, Жике, Тасе, Ђоке чија писма миришу на проминцле, ујка Васе, Животе Цвијовиће, Јованче Мициће, Јевреме Прокиће, писаре, пандуре, жандаре, практиканте, алаве фамилије, ожалаштене породице, професионалне ансамбле и аматере предане глуми попут професионалаца, студентске, деचे и представе за децу, изложбе, трибине, научне скупове, представљања књига, перформансе, глумачке вечери, телевизијске и радио емисије, филмове направљене по Нушићевим делима... где би нам крај овој причи био.

Нушићеви лауреати

До 1990. године, Нушића су у Смедереву славили – глумци и публика. Не од почетка, али од седмог фестивала, таман када су довољно *порасли*, Нушићеви дани су почели да славе и глумце комичаре. Награду „Бранислав Нушић” глумцу коми-

чару за животно дело први је понео **Мија Алексић**. Потом су Пантеон тумача Нушићевих ликова населили и **Миодраг Петровић – Чкаља**, **Никола Симић**, **Бранка Веселиновић**, **Љубомир Убавкић Пендула**, **Радмила Савићевић**, **Иван Бекјарев**, **Жика Миленковић**, **Добрила Шокица**, **Светлана Цеца Бојковић**, **Павле Паја Минчић**, **Петар Краљ**, **Ружица Сокић**, **Михајло Миша Јанкетић**, **Ђорђе Вукотић**, **Милан Лане Гутковић**, **Јелисавета Сека Сабљић**, **Гордана Ђурђевић-Димић** и **Предраг Пеца Ејдус**. Многи од њих више нису живи. Својим именом Мија, Чкаља, Бранка, Славко, Радмила, Жика... дали су награди значај и *тежину*, и преселили се у сећања и одјек аплауза... На ред су дошли млађи глумци, наследници у тешком комичарском занату, са којима је историја ове награде попримила малчице нушићевског духа. Колико су се потајно надали и награди радовали, почело је да се шушка како глумци причају да баш и није згодно добити је јер, ето, Смедеревци је дају за животно дело па после пристojном човеку преостаје само да се растане од сцене и придружи онима горе... Наравно, ова прича је само мало *засолила* славу, стварном животу је мало каламбура додато да се Великом Комедиографу докажемо као достојни наследници његовог духа... Хвала Богу, после добијања награде многи *Нушићеви* глумци су се враћали пред смедеревску публику. Посебно је 2006. година била *велика* јер се фестивалу са четири представе вратило четворо лауреата – Лане Гутковић као *Алекса* у представи „Лажа и Паралажа”, Ружица Сокић као *Жанка Стокић* у комаду „Жан-

ка", Цеца Бојковић као *Живка* у бањалучкој „Госпођи министарки“ која је тада проглашена за најбољу представу фестивала, и Сека Сабљић, те године добитница награде, као *Мајка Дара*, *Стевина* у представи „Свињски отац“.

Нушићевско довијање

Током свих ових година, на Фестивалу су, ваљда да би у потпуности потврдио судбину човека чије име носи, остали оживљени времена у коме траје. Било је година када се Нушићева представа није могла наћи ни за лек, па је програм конципиран под морањем. Но, није га оно учинило ништа мање добрим, напротив. На *љућу рану* привијана је *љућа комедија*, представљани су нови и стари аутору, Нушићеви претходници и наследници, прављене су паралеле од Стерије до данашњих дана, откриван је Нушић на филму, у карикатури, представљани сценографи и костимографи... Живело је позориште! У годинама са више новца, или боље рећи са више добре воље оних који новац дају, било је богатије и свечаније, па су и вредне књиге остале. Библиотеку „Нушићев дани“ чине наслови: „**Нушић наш насушни**“ Милосава Мирковића, „**Нушић наш Шекспир**“ Драгољуба Влатковића, „**Нушић први српски филмски сценариста и Хаџи Лоја**“ Стевана Јовичића, „**Нушић и Смедеро**“ Славка Домазета, „**Један други Нушић**“ Рашка В. Јовановића, „**Методички приступ Нушићевим комедијама**“ Татјане Лазаревић-Милошевић, „**Нушић позоришни стваралац двадесетог века**“ Драгане Чолић-Биљановски, „**Нушић наш Шекспир, књига друга**“ Драгољуба Влатковића, „**Нушићев театар комике**“ Радосава Лазића, „**Нушићев театар комике**“ Милосава Мирковића и „**Последњи аплауз Чкаљи**“ др Драгане Чолић-Биљановски. У библиотеци „Нушићев лауреати“ уз пера угледних театролога монографије су добили Светлана Бојковић, Павле Минчић, Петар Краљ, Ружи-

Београдско драмско позориште наситио и на овој годишњици Нушићевим данима

ца Сокић, Миша Јанкетић, Ђорђе Вукотић, Сека Сабљић, Гордана Ђурђевић-Димић и Предраг Ејдус. И пратеће публикације објављене у оквиру фестивала, попут зборника радова учесника научног скупа у Смедереву „**Нушић наш савременик**“, скоро заборављеног Нушићевог комада „**Не очајавајте никад**“, важне књиге о смедеревском глумишту „**Народно позориште у Смедереву (1950-1956)**“ Драгане Чолић Биљановски, или хронологије „**Двадесет пет година Нушићевих да-**

на“ којом смо се и ми користили у писању овог текста. За крај, баш из те књиге, после оволико слова и нешто занимљивих бројки: За 24 године трајања „Нушићевих дана“ 264 приказана програма видео је 98.801 гледалац – званично. Чаробна бројка од 100.000 премашена је прошле године. Придружићемо им се овог априла на 26. Нушићевим данима.

Јовица Тишма

НАРОДНА
БИБЛИОТЕКА
СМЕДЕРЕВО

Карађорђева 5
11300 Смедерево
Тел./факс 026 222 270
Директор 026 223 740
smedbib@eunet.yu
www.biblioteke.org.yu

ПОСТАНИТЕ ЧЛАН
НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ
СМЕДЕРЕВО
ЗА 2009. ГОДИНУ!

Ја имам маму, тата, браћу, секу
и Народну библиотеку!"

„Свет” — трећи пут међу Србима

Овојгодишњи „Нушићев дани”, 26. пут заредом, окупиће у Смедереву позоришне ансамбле који ће, у славу великог српског комедиографа, истражити не само Нушићеве комаде већ и представе по тематикомима који носе његов драматуршки печат и дух. Најбољу, од шест представа колико их је у званичној конкуренцији, најрадиће и стручни жири и публика. Чему ће се се овој прилици смејати Нушићева публика, сазнали смо у разговору са селектором Фестивала проф. др Драганом Чолић Биљановски.

„Први пут у животу се прошле године догодило да ми је публика прилазила, честитала и захваљивала на изабраном репертоару. Надам се да ћемо задржати овај ритам јер смо јединствен фестивал у Србији који има нову концепцију у последњих десет година. Не идемо само на Нушића и његове драме у репертоару, већ чинимо и корак даље и крећемо његовим трагом. Имамо три „Нушића” и три домаћа драмска текста који су на трагу Нушићеве комедије и црног хумора. Нушић није био само велики писац, већ и продуцент, новинар, управник, организатор, једном речју свестрана личност. Као селектор се трудим да сваки Фестивал има своју специфичност. Ове године је на репертоару у српским позористима било много Нушића, чак и у Републици српској.”

Крушевљани први на сцени

Смедеревска публика имаће прилику да види представу Бранислава Нушића „Свет” Крушевачког позоришта, у режији Владимира Попадића. Глумачку екипу овог ансамбла предводи бард српског глумишта Милија Вуковић.

„Проучавајући Нушића дошао сам до податка да је ова представа одиграна први пут на сцени Народног позоришта у Београду, 9. маја 1938. године, само неколико месеци после Нушићеве смрти. Други пут публика, и то опет Београдска на истој сцени је 5. марта 1954. у режији Раше Плаовића гледала „Свет”. Ово би према подацима које ја имам ово било треће извођење ове представе у историји српског позоришта. То је довољан разлог да ова представа буде на овојгодишњем Фестивалу у Смедереву.”

„Власт” као Варијете

Друга представа која ће бити изведена на овојгодишњим Нушићевим данима је „Власт” београдског Позоришта Славија. То популарно булеварско београдско позориште на необичан начин изводи ово незавршено дело, па је у режији Радослава Златана Дорића „Власт” музичка, камерна представа. Биће то прилика да видимо како Нушић може да се игра као музичко варијете позориште.

Треће вечери пред публику излази представа „У пола цене” по тексту Стеве Копривице, у извођењу Београдског драмског позоришта и режији Сташе Копривице.

„Стари знанци Нушићеве публике у Смедереву, наш национални театар, Народно позориште из Београда, представиће се четврте вечери комадом „Др” у режији Јагоша Марковића. Промоцијски лауреат Нушићеве награде за животно дело, Предраг Ејдус, најавио је могућност да би ова представа могла да дође у Смедерево, што се, ето, и догађа. Пеца Ејдус наступа у главној улози, а поред њега учествује велики број изузетних глумаца, између осталих Радмила Живковић, Сека Сабљић, Олга Одановић, Александра Николић... Ово је једна модерна поставка, то је Нушић двадесет другог века.”

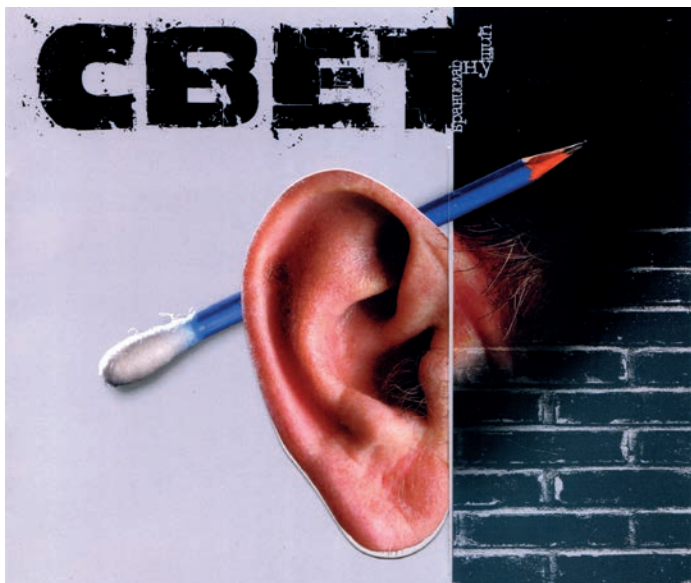
Петог фестивалског дана у Смедерево стиже Позориште „Мадленианум”, које први пут излази из оквира своје куће и учествује у званичној селекцији једног фестивала. Њихов велики глумачки ансамбл извешће „Ожалошћену породицу” у режији Југа Радивојевића.

Брстина у четворострукој улози

За крај Фестивала др Драгана Чолић Биљановски, оставила је представу београдског Звездара театра „Генерална проба самоубиства” коју као писац и редитељ потписује Душан Ковачевић. У овој „горкој комедији о лажи” уз Бранимира Брстину, коме су поверене чак четири улоге, играју Бранислав Лечић и Ана Франић.

Ако је судећи према прошлој години и ове би требало очекивати добар одзив смедеревске публике. Из године у годину има их све више, радо долазе да се смеју до суза, али и да понекад осете горчину коју са собом носи хумор проткан црним нотама. Протекле године Велика сала Центра за културу у Смедереву је сваке вечери дупке била пуна а тражила се карта више. Глумци нису крили одушевљење смедеревском публиком и истицали су да ни на једном фестивалу нису добили такве овације. Зато и ове Нушићеве дане нестрпљиво ишчекујемо.

Александар Манић

Љиљана Стјепановић — — Нушићев „јунак у сукњи“

На завршној седници одржаној 21. фебруара 2009. године у Београду, жири за доделу „Нушићеве награде“ једногласно и једнодушно одлучио је да награду ђлумцу-комичару за укључено позоришно дело додели јосјођи Љиљани Стјепановић, јрвакињи београдској Позоришта на Теразијама. Своју одлуку јојиврдили су овим Образложењем:

„Широки регистар комичних рола Љиљане Стјепановић је особен и особит: од Нушићевих ликова и типова „јунака у сукњи“ до пунокрвних себесвесних жена у делима Стевана Сремца, до савремених бујичних комедија италијанских и шпанских енергичних и племенитих госпођа и средовечних оштроконђи, ова комичарка високе глумачке културе освајала је милионе гледалаца по Београду и Србији.

Из врсте Мире Ступице и Оливере Марковић, добитница заслужене Нушићеве награде, умела је, колоритно, такозване пле-

бејске простакуше да преведе, да преобликује на заиграли шарм новоградске и ништа мање буржоазије, или укоренеене средње класе — држећи команде карактерне комике, Љиљана Стјепановић, која је у Позоришту на Теразијама и Позоришту „Славија“, а неодољиво у мамутској серији „Село гори, а баба се чешља“ Радосла Бајића, остварила венац својеврсних и драгоцених улога — умела је, такође, из представе у представу, да постигне узајамно, укрштено садејство са гледаоцима и слушаоцима пошто је њен певачки култивисани дар речито пламсао у скоро свим њенима улогама којима није било разлике у водећим или епизодним улогама.”

Жири за доделу „Нушићеве награде за животно дело глумцу комичару”: председник Светлана Бојковић, драмска уметница из Београда, и чланови Татјана Лазаревић-Милошевић, магистар филолошких наука из Смедерева и Милосав Буца Мирковић, песник и позоришни критичар из Београда.

Из јредсјаве „Два мириса руже”, Љиљана Стјејановић и Елизабетја Ђоревска

Упис на основне студије на Факултету организационих наука

Факултет организационих наука, у саставу Универзитета у Београду, је једна од најсавременије организованих високо-образовних институција у региону са традицијом дугом 40 година. Сталним унапређењем наставног процеса вама, будућим студентима Факултета организационих наука, пружа се могућност да у динамичном окружењу уз тимски рад, испољите своју креативност и остварите своје потенцијале.

Факултет организационих наука је водећи акредитовани факултет у Србији у области информационих система и менаџмента. Програм Факултета конципиран је према програмима реномираних светских пословних школа и обухвата изучавање најсавременијих научних дисциплина. ФОН припада групацији техничких факултета Универзитета у Београду.

Наставни план основних академских студија на ФОН-у, у трајању од четири академске године, остварује се на два студијска програма:

- Информациони системи и технологије
- Менаџмент и организација

У оквиру студијског програма Менаџмент и организација, након завршетка прве године, бира се једна од три студијске групе:

- Менаџмент
- Операциони менаџмент
- Управљање квалитетом

Факултет организационих наука вам пружа квалитетан програм образовања, прилику да стечена знања примените у неким од најуспешнијих домаћих и страних компанија, програм међународне размене студената, као и рад у студентским организацијама и учествовање бројним ваннаставним активностима.

Све додатне информације о упису на Факултет, можете добити путем телефона број 011/3950-835 сваког радног дана од 12 – 14 часова или путем електронске поште: upis@fon.rs Такође нас можете посетити на Интернет презентацији www.fon.rs

ФОН ће у школској 2009/2010 години у прву годину студија уписати:

- 260 студената на студијски програм Информациони системи и технологије
- 330 студената на студијски програм Менаџмент и организација

ПРИЈЕМНИ ИСПИТ

Максималан могући број поена из средње школе је 40, а одређује се на основу просечне оцене успеха у средњој школи. За полагање пријемног испита бирате једну од следећих алтернатива:

ВАРИЈАНТА 1

Тест из математике (20 задатака) - 60 бодова

ВАРИЈАНТА 2

Тест из математике (20 задатака) - 30 бодова

Тест опште информисаности - 30 бодова

Постигните више са нама!

Факултет организационих наука

Изабрани суперфиналисти конкурса **Hello! Music 4 you**

Компанија Фрувита, односно **Hello! Music**, је у новембру покренула музички конкурс **Hello! Music 4 You**, намењен младим, талентованим бендовима. У фебруару је изабрано десет финалиста, међу којима је била и Смедеревска Сашка Јанковић. Нажалост, не и у суперфинале.

Посетиоци сајта су гласали до 10. марта, и у велико суперфинале изабрали пет бендова:

1. **Alfapop** „Нови дан”,
2. **Zbogom Brus Li** „Никад немој плакати због љубави”,
3. **Neozbiljni pesimisti** „Огледало”,
4. **Pop Ups** „Осмех”, и
5. **Sweeper** „Она”.

За избор победника конкурса сајт је отворен до 8. априла. За свог фаворита можете, као и до сада, гласати путем SMS-а тако што ћете на број **4402** послати поруку: **HELLO_број вашег фаворита**.

Цена SMS поруке је 20 динара + ПДВ, а гласање важи за кориснике свих мобилних оператера, а број порука није ограничен.

На сајту **Hello! Music** www.hellomusic.rs може се гласати само једном у току дана. На истој адреси могу се преслушати песме, погледати рекламни спотови суперфиналиста, и пратити тренутни распоред суперфиналиста током трајања гласања...

Победника конкурса **Hello! Music 4 You** ће, почетком априла 2009. године, одабрати жири уз помоћ гласова који буду пристигли путем SMS-а и сајта **Hello! Music**. У мају, победник ће снимити високобуџетни спот, а током лета 2009. године биће и актер велике кампање за **Hello!** производе.

М. М.

Hello!
voćni pozdrav

FRUIT PARTY

Pozovite sve svoje prijatelje jer velika voćna žurka može da počne!

www.hello.rs
www.fruvita.com

Sd Cafe
slavi svoj 5.rodjendan
11.4.2009.
cafe Red J

www.sdcafe.rs

5 godina
zbog vas!

Трикови за лакше коришћење Firefox-а

арт_нет и сд кафе тим Ј

Више места на екрану.

Смањите иконице. Идите на View – Tolbars – Customize и чекирајте кућицу „Use small icons”.

Пречице на тастатури.

Ово ће вам помоћи да постанете прави мајстор. Потребно је неко време да се оне науче, али када једном њима овладате, сурфовање ће вам бити супер-брзо. Ево неких од најчешће коришћених пречица:

- Spacebar (страна доле)
- Shift-Spacebar (страна горе)
- Ctrl+F (претражи унутар стране)
- Alt-N (следећи резултат претраге унутар стране)
- Ctrl+D (убаци страницу у bookmarks)
- Ctrl+T (нови таб)
- Ctrl+K (поставља курсор у поље за претрагу)
- Ctrl+L (поставља курсор у адресну линију)
- Ctrl+= (повећава величину фонта)
- Ctrl+- (смањује величину фонта)
- Ctrl-W (затвара таб)

F5 (reload – поновно учитавање странице)

Alt-Home (иди на home page – почетну страницу)

3. Навигација кроз табове. Уместо да користите миша да промените таб, можете користити и тастатуру. Ево пречица:

- Ctrl+Tab (кружи кроз табове)
- Ctrl+Shift+Tab (кружи кроз табове уназад)
- Ctrl+1-9 (одаберите број и пребациите се на специфицирани таб)

Пречице на мишу.

Понекад је лакше искористити пречице на мишу како се не бисте враћали на тастатуру или кликтали више пута.

- Средњи клик на линк (отвара у новом табу)
- Shift-точкић на доле (претходна страна)
- Shift-точкић на горе (следећа страна)
- Ctrl-точкић на горе (смањи величину фонта)
- Ctrl-точкић на доле (повећај величину фонта)
- Средњи клик на таб (затвара таб)

restoran
TALISMANO

Knez Mihajlova 40/1, Smederevo, tel: 026 648 400
talismano@eunet.rs

FITNESS CLUB **EN AVANT** 026 613 284

D.O.O. NEVENA Komerc

Tim uspešnih

Smederevo, ul. Oslobođenja 57,
tel: 026/649-625; 661-625
E-mail: nevenakomerc@gmail.com

EURO AGENT plus
travel agency

Leto Grčka 2009.

TC Danubius
Karađorđeva 12, lok. 142
SMEDEREVO – SRBIJA
Tel.: +381 26 642 730
Fax.: +381 26 642 731
E-mail: euroagentplus@sohosistem.net
www.euroagentplus.co.rs

Препоручујемо

ЦЕНТАР ЗА КУЛТУРУ

У априлу вам препоручујемо програме 26. „Нушићевих дана“:

Уторак 7. април: представа за децу **Ала је леп овај свет** по тексту Јована Јовановића Змаја који је адаптирала и режирала Мелита Бихали. Истог дана у Галерији Центра за културу можете погледати **Изложбу портретних карикатура Бранислава Нушића**, што је добар увод у уметничко вече **Портрет Милана Ланета Гуговића** у оквиру циклуса „Нушићевих лауреата“;

Среда 8. април: Градско позориште Јагодина представља се Нушићевим комадом **Обичан човек** у режији Николе Лоренцина;

Четвртак 9. април: Градско позориште Паланка приказује комад Милоша Николића **Атентат** у режији Мирослава Јозића;

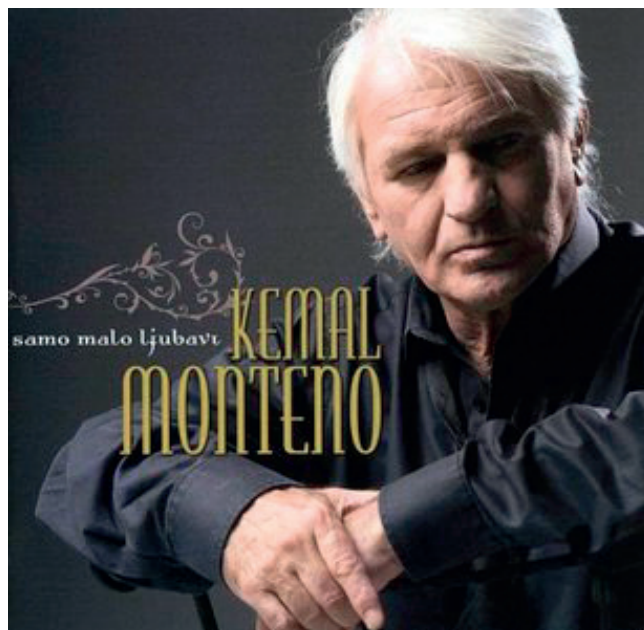
Петак 10. април: Крушевачко позориште игра нушићеву комедију **Свет** у режији Владимира Попадића са Милојом Вуковићем у главној улози;

Субота 11. април: Београдско Позориште Славија игра комад Бранислава Нушића **Власт**, у режији Радослава-Златана Дорића, а пред смедеревску публику ће, у овој представи, изаћи и Иван Беќаревић, добитник „Нушићеве награде“ 1996. године;

Недеља 12. април: Београдско драмско позориште приказаће комад Стевана Копривице **У пола цене**, у режији Сташе Копривице;

Понедељак 13. април: Народно позориште у Београду, доводи још једног Нушића – представу **Др** у адаптацији и режији Јагоша Марковића, па ето прилике да видите још двоје добитника „Нушићеве награде“ – Предрага Ејдуса и Јелисавету Секу Саблић, а уз њих и Радмилу Живковић, Александра Срећковића, Бранка Видаковића, Олгу Одановић, Наташу Нинковић, Драгана Николића, Ивану Жигон... **Уторак 14. април:** Опера и театар Мадленианум из Земунa приказаће Нушићеву **Ожалошћену породицу**, у режији и адаптацији Југа Радивојевића, у којој, уз Милутину Миму Караџићу у улози среског начелника Агатона Арсића, играју и Слободан Ђустић, Драган Вујић – Вујке, Дубравко Јовановић, Милан Калинић, Виктор Савић, Даница Максимовић, Калина Ковачевић, Дубравка Мијатовић, Борка Томовић... **Среда 15. април:** београдски Звездара театар представља се комадом **Генерална проба самоубиства** који као писац и редитељ потписује Душан Ковачевић, а играју Бранислав Лецић, Бранимир Брстина, Јанош Тот и Ана Франић. **Четвртак 16. април:** за крај препоручујемо свечану доделу „Нушићеве награде за животно дело глумцу комичару“ у оквиру које ћете видети **Кабаре Љиљане Стјепановић са гостима** којим ће се добитница захвалити смедеревској публици.

Из музичког програма издвајамо концерт Кемала Монтена са пријатељима 3. априла 2009. године, Велика дворана у 20 сати.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СМЕДЕРЕВО

За април вам препоручујемо три нова наслова. Роман „Трагајући за собом” Славице Павић не препоручује само чињеница да је реч о овдашњој ауторки чијом књигом је обогачена завичајна књижевност. „...Све би било младалашка авантура студенткиње, која тежи авантури и романтичној љубави свог живота, да се све не догађа почетком трагичних деведесетих година у Србији!” Други наслов је „Бели тигар” који потписује Аравинд Адига. „Балрам Халваи је Бели Тигар – најпапетнији дечак у селу. Његова породица је сувише сиромашна да би могла да га школује, па је он приморан да ради у чајџиници где уситњава угаљ и брише столове. Али једног дана Балраму се срећа осмехне – богаташ га унајмљује као свог возача и одводи са собом у Њу Делхи...” Ако ово није довољно, препоруци додајемо и податак да је роман овећан Букеровом наградом за 2008. годину. Трећи наслов препоручујемо деци: „Низ дрских пљачки извршено је у Велеграду, и по целом граду нестају драгоцени псићи. Нешто се мора предузети... Могу ли Отолина и господин Манро смислити лукав план...?” Могу ли – сазнаће сви који прочитају роман „Отолина и жута маца” Криса Ридла.

ГАЛЕРИЈА САВРЕМЕНЕ УМЕТНОСТИ

До четвртка 9. априла биће постављен кустоски пројекат Славка Тимотијевића „Ready Made – Re Made” – примери уметничког деловања у којима доминира принцип употребе готових, пронађених, реоткривених, поново изведених или присвојених предмета, поступака или самих идеја. У петак 10. априла биће отворена Изложба графика, цртежа и објеката српске уметнице Лидије Богдановић и уметника из Шведске Томаса Валстома.

МУЗЕЈ

Петак 10. април у 13 часова: Поводом обележавања 12. априла, Дана Музеја, на коктелу за новинаре, колеге и посетиоце биће приређена промоција и представљање интернет презентације смедеревског Музеја, која ће потом моћи да се погледа и на адреси www.muzejsd.org. Истог дана стална музејска поставка поново ће бити отворена за јавност.

KORONA
TOURS
e-mail: koronas@ptt.yu
www.koronasd.co.yu
tel: 026.641.910

POLIKLINIKA
„VUJOVIĆ”

UHO – GRLO – NOS dr A. Vujović
ORTOPEDIJA dr Z. Vujović
FIZIJATRIJA dr Đ. Stanković
NOVO U POLIKLINICI: AKUPUNKTURA

NA NOVOJ LOKACIJI KOD BIROA ZA ZAPOSŁJAVANJE

Smederevo, Vojvode Glavaša 5

tel: 026/613-010, 064/123-28-12, 064/13-93-653

www.poliklinika-vujovic.co.rs

SPECIJALNA PONUDA
PAKET ARANŽMAN

SMEŠTAJ+PREVOZ+OSIGURANJE
+USLUGE VIZIRANJA

Smederevo TC „Danubius” lokal 138, tel. 026 645 821
eldorado@sohosistem.net

PEFKOHORI	05.05.-15.05.2009	89 EURA
VILA „ANDROMEDA”	15.05.-25.05.2009	99 EURA
PARALIA	23.05.-01.06.2009	80 EURA
VILA „EL VERANO”	01.06.-10.06.2009	100 EURA
	10.06.-19.06.2009	110 EURA
OLIMPIC BEACH	23.05.-01.06.2009	80 EURA
	01.06.-10.06.2009	80 EURA
NEI PORI I PLATAMON	20.05.-27.05.2009	80 EURA
	27.05.-05.06.2009	80 EURA
	05.06.-14.06.2009	110 EURA
	14.06.-23.06.2009	110 EURA
	23.06.-02.07.2009	160 EURA
LEPTOKARIA	23.05.-01.06.2009	80 EURA
	01.06.-10.06.2009	80 EURA
	10.06.-19.06.2009	110 EURA
ASPROVALTA	20.05.-27.05.2009	80 EURA
	27.05.-05.06.2009	80 EURA
	05.06.-14.06.2009	110 EURA
	14.06.-23.06.2009	110 EURA
STAVROS	20.05.-27.05.2009	80 EURA
VILA „VURLOTA”	27.05.-05.06.2009	80 EURA
	05.06.-14.06.2009	110 EURA
	14.06.-23.06.2009	110 EURA

Данас дајемо инјекције!

otvoreno

Dr
Dexy

Добро да сте дошли! Хајде, један по један...! Шта је било...? Утроњали сте се? Е, онда – априлирили! Није ваљда да сте стварно помислили како ћете добити инјекцију? Аман, људи, нису то гумене бонбоне па да се дају тек тако. Инјекције се дају само кад је ствар озбиљна, остало се може решити неком таблетицом, сирупићем, облогицом, а често одлично помаже и само нека обична лепа реч или паметан савет.

Ево, баш да вам прича један такав слушај који сам имао.

Био је леп, сунчан да тај четвртак, милина од времена. Стигао ја на посао, кад, видим да у чекаоници никога не видим јер никога нема, погледам у сат – девет! Ни Јоцко, моја ситна помоћ, није стигао! Погледам у резервни сат, можда ми се, мислим, овај главни покварио, и на резервном – девет! Наћушим одмах да нешто није у реду чим нема никога, ал', опет, помислим да ми се и резервни сат покварио па гвирнем кроз прозор, рекох да проценим по Сунцу ал' га нисам видео од оне зграде што су је прошле године накекечили па извадим још један часовник, трећи, њега носим за критичне ситуације, на њему – девет и минут! А-ха, кликнем, девет и минут... И онда се сетим да ми је минут прошао док сам гледао кроз прозор и проверавао све ово... И, да не дужим причу, прихватим ја то да је девет сати и да нико није дошао, и уђем у ординацију, доћи ће они... Уђем, дакле, у ординацију и шта ћу – узмем књигу да читам. А ја када читам књигу, ја просто зароним у њу, толико ме прича понесе, зграби ме, увуче... Због тога имам сувоземну маску за рођење коју користим и за читање. Ставим ја ту ма-

ску, узмем књигу и... зароним! И, сад, не знам колико је прошло кад упаде код мене Јоцко! Ју...! – викне он. Ју...! – викнух и ја! Окуд Ви? – рече он, и нешто се смејући. А касниш, касниш...? – одвратим ја, а чудно ми је што се смејући. Не касним – рече он, – него сте Ви поранили, девет је сати. Иххааај, када је било девет сааааати, ја сам дошао у девет сати – кажем му, а он ће мени: Није, докторе, дошли сте у осам, јуче сам вам часовнике померио један сат унапред... Априлирилиииии...! Не љутите се...?

Познајете ли **Кристину Гавранчић**? Дивна девојчица, црноока као што је гавран црн, сва таман као што јој је презиме. Послала писмо: „ Драги докторе, не знам да ли сте читали ону књигу Царево ново одело... ”

Е, ту сам хтео да прекинем са читањем јер ја баш не марим много за модне керефеке, али, рекох, да прочитам до краја, можда ипак могу да помогнем... И добро је што сам прочитао, јер Кристина овако наставља своје писмо: „То је књига о једном краљу који је испао смешан...!”

Аха, ово мора да је интересно, јер никада нисам чуо за смешног краља... За страшног – јесам! За храброг – јесам! За злог – јесам! Чуо сам и за доброг, али никада за смешног краља, јер сам мислио да краљ има дворску луду да она буде смешна уместо њега, али сам погрешно мислио док нисам прочитао Кристинино писмо: „Није он хтео да буде смешан, али је испао јер је поверовао неким преварантима...!”

Јао, и краља неко насамарио за први април, помислим, али – није. Пише даље Кристина: „Краљ је много волео моду, обожавао да се лепо облачи, па су му преваранти каобајаги од невидљивог платна сашили одело. А то, уствари, није било платно, јер није било ништа, па је краљ на улици изашао само у гаћама... Зато су му се сви смејали...!”

Ето каква се дешавају чуда – лаковерни краљ пост'о дворска луда! – помислим ја, али ми није јасно због чега ми то Кристина пише, па гвирнем даље у њено писамце: „Не пишем Вам због овог краља, докторе, то сам онако, већ због мог рођенданског комплета, то су једне супер играчке, и оне ме стално нешто заговарају... Узмем да напишем домаћи, а оне ме моле да се играм јер им је досадно, и ја се онда играм, и заборавим да напишем домаћи, и училаница ме опомене, и то сазнају мама и тата па се мало љуте... И... Шта да радим? Не бих да мој рођендански комплет помисли да га не волим, а не бих ни да заборавим да напишем домаћи па да се сви љуте на мене... Шта да радим...?”

Тако она мени, а ја ћу њој – савет! Значи, никакав рецепт, никакви лекови, сирупи, инјекције и облоге, него савет – овај:

*Прво сврши све што мораш,
тако ти је увек боље.*

*После можеш да се играш
цео дан, до миле воље!
Друкчије кад чиниш, можеш
сваку игру да поквариш!
Проблем буде увек када
обавезе занемариш.*

И да знате да је помогло! Писала ми Кристиница још једно писамце, захваљује се, а за успомену ми је послала један свој лепи осмех. Чувам га, ево...!

А ово друго нема везе ни са првим априлом, ни са шалама, чак је много озбиљно. Јавио ми се разгледником **Стојиљко Урошевић**, лепа разгледница, и њу чувам, а са друге стране ситним, ситним словима написао: „Докторе мене моји нигде не пуштају! Не дају ми да трчим и да скачем да се не ознојим! Не пуштају ме ни код другара на рођендан да не пијем много сока! Не пуштају ме ни у позориште јер се тамо аплаудира глумцима, па да не оглувим, а и прашина се дигне па да не почнем да кашљем...! Хтели су и из школе да ме испишу јер, кажу, тамо су деца опасна – једно кија, друго кашље, треће се гура, четврто говори ружне речи, пето преписује, шесто воли да се туче... Плаше се да се скроз не покварим... Ја, докторе, не знам шта да радим са таквим родитељима, помозите ми!”

И њему сам послао савет, али за родитеље:

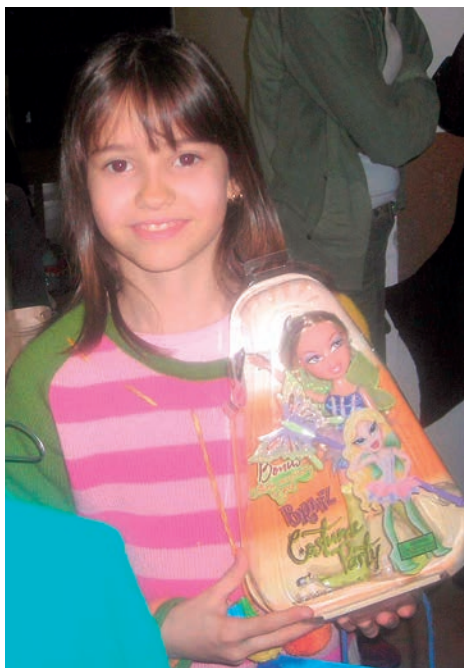
*Пази да се не ознојиш!
Пази да се не прехладиш!
Најбоље је да не мрдаш,
ништа живо да не радиш!
Тако неко неког чува,
само зато јер га воли!
Од љубави такве човек
може и да се – разболи!*

И знате шта се десило! Добио сам још једну разгледницу, овога пута од Стојиљкових родитеља. Написали су само: „Хвала, докторе, разумели смо!”

Мислим да сте и ви разумели!

Другари, ако имате неки проблем, слободно ми пишите, у следећем броју Магазина добијате одговор, часна реч! Моја адреса је: **Доктор Декси, Улица Лукијана Мушицког број 131, Смедерево 11300**, а можете ми проблем послати и по голубу писмоноши, или на меил **info@newpewss.co.rs** само напишите да је за мене. Тааааа-ко...! Завршавам! Готово...! Жури...! Спремио сам за Јоцка једну другоаприлску шалу.

Ваш доктор Декси

Кристина и њен лећи осмех!

Поверење и блискост

Пише: Слободанка Радосављевић

Шта значи здрав емоционални развој детета?

Родитељи желе да им деца буду отворена, да им се поверавају – да им кажу када их нешто мучи, када имају проблема. Присан однос са родитељима пружа могућност развоја поверења и повољности за развој позитивних емоција, и ствара блиске односе. Да би се међу децом и родитељима развила искрена комуникација и однос поверења, потребно је да одређено време посветите детету.

Ако дете треба да се обрати родитељу, а на његовом лицу препознаје умор, бес, нервозу, одсутност, оно ће одустати.

Шта може да се догоди?

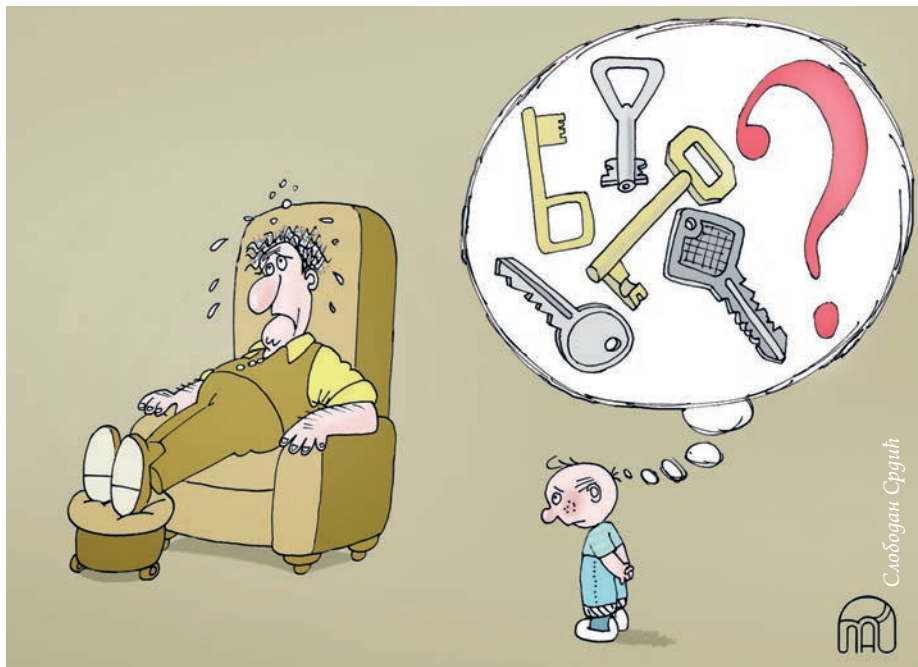
- Дете мисли да га не волите;
- Да не заслужује да га саслушате;
- Да његов проблем родитеља не занима;
- Дете губи осећај сигурности;
- Потиснуће своју емоцију и намеру да је саопшти родитељу.

Помозите свом детету

Покушајте да помогнете детету објашњењем да сте:

-тренутно уморни, али ћете разговарати касније;
-бесни сте због...;
- ... чули тужну вест, па сте због тога тужни...;

Деца треба да виде родитеља у разним ситуацијама. Тако им шаљемо поруку да смо у различитом стању – расположењу.

Покажите примером како ћете решити одређену ситуацију

- Морам да прошетам, па ћемо после причати;
- Одспаваћу кратко, па...;
- Истушираћу се, па ће ме проћи...;
- Попићу кафу...;

Оваквим, отвореним изражавањем својих емоција, деца ће прихватити да је потребно на прави начин изразити своје тренутно осећање, ма какво оно било. Онако како се родитељ носи са својим емоцијама, тако ће их и дете прихватити

и то ће му пружити осећање сигурности – оно може да реши тренутни проблем.

Важно је знати да свака емоција испољена од стране детета, без обзира каквог је интензитета, заслужује пажњу.

Треба је прихватити као такву и понудити сарадњу као помоћ на путу до проналажења решења. Таквим понашањем ћемо утицати на здрав емоционални развој детета:

- Мислим да си љута... Хоћеш ли да причамо о томе?
- Желиш напоље без сестре, јер си бесна на њу... Мораћеш прво да завршиш спремање радног стола, па ...?

Дете ће се осећати важним и схватиће да је то како се оно осећа – важно родитељу, и да родитељ верује да је дете у стању самостално да реши проблем.

Дете треба охрабрити

Важно је пронаћи време и начин да помогнемо детету, да га охрабriamo, да му пружимо поверење, да будемо блиски. Како то урадити:

- С пажњом га слушајте;
- Раздвојите осећање од реаговања-понашања;
- Не шаљите поруку да сте разочарани;
- Прихватите да дете не може да објасни своје осећање.

Родитељ, као формирана личност, треба да зна да су осећања део живота и да их треба испољавати онда када за то има потребе. Таквим ставом ћемо створити основ за здрав емоционални развој детета.

Najbolji italijanski materijali

Христос васкресе

Васкрс, или Ускрс како ћемо још рећи, сада у њојкрејине њразнике, који увек њада у недељу, ѡрву иза њуној месеца, њосле ѡролећне равнодневнице, и свечано се ѡразнује све до Сјасовдана.

Хришћани нису Ускрс од почетка светковали у исто време у години. Да би се обележавање овог празника датумски уједначило, цар Константин је сазвао први васељенски сабор у Никеји 325. године. На том сабору осуђени су они хришћани који празнују Ускрс истовремено са Јеврејима са Пасхом. Правило које је црква установила јесте празновање у прву недељу која долази иза првог пуног месеца после пролећне равнодневнице, те Ускрс, зависно од појаве пуног месеца, након пролећне равнодневнице, може да падне најраније 4. априла, а најкасније 8. маја по грегоријанском календару. У овом другом случају Ђурђевдан пада на Велики петак. Православна црква је остала доследна овом правилу одређивања падања датума Ускрса, а католичка је одступила од овог правила 1583. године, па је након миленијума истовременог светковања код свих хришћана, прекршена одлука Никејског сабора. Ускрс је назван Празником над празницима јер се њиме потврђују Христови празници: Божић као најрадоснији, потом Богојављење, Врбица, Цвети, Велики петак као најтужнији, и Васкрс као највећи који објављује суштину хришћанске вере.

Лазарева субота – Врбица

У суботу, осам дана пре Христовог васкрсења, десило се чудо Лазаревог васкрснућа. Тога дана, као сећање на радост коју су показала јерусалимска деца у сусрету са Христом, слави се празник Врбица. Деца јерусалимска поздрављала су

Христа границама палме, па се у спомен на то у нашим храмовима и црквама освештавају озеленеле гранчице врбе – отуда Врбица и назив празника – и деле народу. Благословене, гранчице се носе у домове и стављају око или поред славске иконе или кандила. У литији око храма, која се на овај дан обавља, има највише деце. Она су обучена у нова и свечана одела, у рукама држе гранчице врбе, а о врату носе мале звончиће, као Христови јагањци који следе свога пастира.

Цвети – Улазак Христов у Јерусалим

Дан после Лазаревог суботе, у недељу, Исус Христос је са својим ученицима пошао у Јерусалим. Приближавао се јеврејски празник Пасха, али и најтужнији дан људског рода. Када је Христос, јашући на магарету, ушао у Јерусалим, дочекан је одушевљеним узвицима и песмом народа: „Осана! Благословен који долази у име Господње...“! По путу куда је пролазио, многи су бацали своје хаљине или гранчице са дрвећа. Немерљива радост дочека на Христовом лицу је уписивала тугу и жалост, јер је само Он, знао да ће се та радост убрзо претворити у страшне узвике: „Распни га, распни!“ За неколико дана, на Велики петак, тако се и збило. Црква је одредила да се свечани улазак Христа у Јерусалим прославља у недељу пред васкрсење. У нашем народу овај празник је назван Цвети.

Велики петак – најтужнији дан

На овај дан, Исус Христос је осуђен од људи.

На позив Понтија Пилата да изабере хоће ли ослободити озлоглашеног разбојника Вараву или Исуса Христа, људи су богочовека осудили као преступника. Понтије Пилат, изненађен оваквом одлуком још два пута је упитао окупљене људе мисли ли тако како кажу, и они потврдише. Тада Римљанин симболично опра руке говорећи: „Перем руке, грех на вашу децу!“ Одатле је и обичај у нашем народу да се по повратку са гробља, нарочито после какве сахране, оперу руке на гробљанској чесми, чиме се симболично „перу руке“ од свих предачких грехова.

Без кривице, Христос је разапет на крсту. Прикован рукама и ногама, са прободеним ребром и трновим венцем на глави у највећим мукама он моли, не за себе, већ за грешнике: „Оче, опрости им, јер не знају шта чине...“.

Када је издахнуо, Христа су његови ученици Јосиф и Никодим сахранили, измоливши дозволу од Понтија Пилата да га скину са крста.

На Велики петак, Црква и верујући празнују спомен Христовог страдања, због чега је назван и најтужнијим даном. Тада се никаква музика не пушта, па ни звона на храмовима не звоне. Најснажнији и најпотреснији догађај тога дана је целивање плаштанице коју свештеници полажу на посебно место које представља Христов гроб. У свечаној тишини хришћани на плаштаници целивају Христове ране.

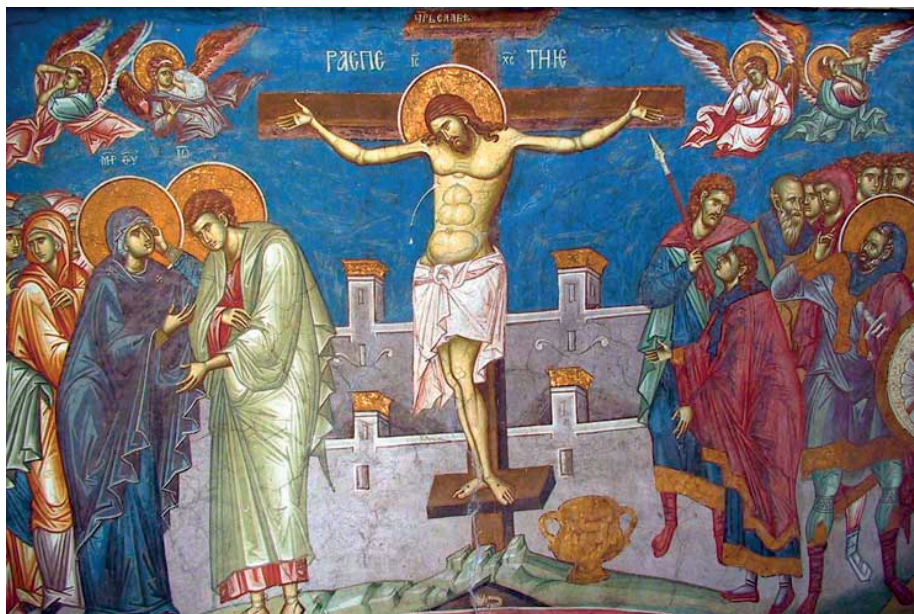
Васкрс – дан Христовог васкрснућа

Трећи дан, у недељу, када су мироносице стигле пред пећину у којој је Христ био сахрањен, на гробу су затекле Белог Анђела и уснуле стражаре које је Понтије Пилат поставио да чувају гроб. Међутим, камена плоча, која је покривала степену гроба, била је померена а гроб празан! Тада се Јерусалимом и Израелеом, а потом и светом пренела вест о Христовом васкрснућу.

На Васкршње јутрење звоне сва црквена звона, а народ са свештеником иде у Литију око цркве. На крају Литургије сви верници се поздрављају речима: Христос васкрсе, и потврђују своју веру са: Ваистину васкрсе!

Васкршњи обичаји

Уз овај празник православни у Србији су очували многе народне обичаје и веровања којима су му дали и етнологско, социолошко и религијско значење. Свакако најраспрострањенији јесте бојење васкршњих јаја. Јаја се кувају на Велики четвртак или Велики петак у води у коју се дода мало освештане водиче, коју је свештеник освештао у току Васкршњег поста. Домаћице и деца шарају јаја трудећи се да свако јаје буде што лепше и другачије, шарају их воском и боје у луковини или некој вештачкој боји.

У многим нашим крајевима, прво јаје које се спусти у воду чува се у кући до следеће године. Зову га различито: чуваркућа, чувар, измамак... О обичају туцања шареним васкршњим јајима Вук Караџић ово сведочанство оставља: „О Васкрсенију се туку шареним и црвеним јајима, тј. ударају врховима јаје о јаје, па које се разбије оно узме онај који је разбио. То чине код намастира и код цркве и непознати људи, али треба најприје да виде јаје један другог: јер неки пробију јаје одоздо те исциједје жуџе и бјеланце, па налију воска да је тврђе. Други дан Васкрсенија, у понедељник, ко не оде у цркву на јутрењу, онога хоће да полију водом или да баце у воду; зато се каже онда: Данас иду годишњаци у цркву! – то јест они који иду само од године до године.”

Почетак обичаја фарбања јаја за Васкрс, потиче из раних хришћанских времена када је Света Марија Магдалина, следбеница Исуса Христа, дошла у Рим. Изајавивши пред цара Иберија, поклонила му је црвено фарбано јаје и поздравила га је речима: „Христос Васкрсе!“ и тако му симболично објаснила чудо Христовог васкрснућа: Како се и из „мртвог“ јајета рађа живот, тако је Христово васкрснуће на земљи људима подарило вечни живот на небу, а јаје се у црвено боји јер је то боја радости. Друго предање каже да су жене обојиле јаја разним бојама и дошле их на дар римским војницима који су разапетог Христа чували, и тако их својим необичним даром олчили да су Јосиф и Никодим скинули Христа с крста и сахранили га.

У многим крајевима одржао се обичај да се сваки човек, када се на Ускрс пробуди, чуваркућом – првим у црвено обојеним јајетом – протлја по лицу јер се верује да ће тако бити здрав и румен. У Левчу и Темнићу су се за Ускрс умивали водом у којој је преноћило црвено обојено јаје, а деци су давали да отпију гутљај црвеног вина ради здравља. Према народном обичају ускршње јаје није ваљало носити за стоком, па зато чобани нису за Ускрс узимали шарено бојена јаја. Нарочито се избегавало ношење и узимање црвених јаја да се стока не би међусобно клала и крвила. У српским варошима и селима одржао се леп обичај да сваки укућанин за Ускрс треба да добије нову обућу и одећу, или бар нечим да се понови. На Ускрс почиње да се једе мрсна храна, па се овог дана у сваком домаћинству спрема печеница. У многим селима и варошицама био је обичај да се мештани окупе на заједнички ускршњи ручак, обично код освештаног дрвета или цркве, а после се веселе песмом и колом.

У сва три ускршња дана и данас се понекад одржавају месне светковине – заветине или литије. Први понедељак после Васкрса зове се Побусани понедељак. Тога дана, по народном веровању и обичају, гробове умрлих сродника треба побусати – окопати, почистити, уредити-

М.Р.

Чичока – најбољи пријатељ дијабетичара

Поштражиће ли на нашим њијацама њојинамбур, највероватније ћеће добити зачуђен њојлед и одговор – нема! Има ја, и добићеће ја ако ѡражиће чичоку, ѡдземну крушку, ја, можда, и јерусалимску арѡичоку... А ако желиће ли да се коначно ослободиће ѡхѡја, вишка шећера, вишка килограма, а да се снабдеће виѡаминама? И да о ѡјоме ајсолуѡно не мислиће док вам не усѡреба? Одговор на сва ѡѡјања је један – ѡсидиће чичоку!

Пише: Верица Алексић

Топинамбур је у свом имену сачувао и име племена Индијанаца – Топинамбо, који су ову биљку узгајали још векови-ма пре него што су освајачи заузели њихову земљу. Европа се упознала са топинамбуром у XVII веку, а крајем XX века ова наизглед скромна биљка доживљава ренесансу преко источњачких рецепата за здрав живот који све више улазе у моду. За разлику од многих других помодности, топинамбур би требало свакако задржати, јер је изванредно здрав, а истовремено веома погодан за узгајање.

Није пробирљив ни захтеван што се тиче тла на коме расте, не треба му много воде и светла, не боји се наметника, не болује ни од каквих биљних болести па га не треба третирати пестицидима. Готово потпуно може да замени кромпир, а, посађен на једном месту, може да расте и свих 40 година без икакве додатне неге. Висок принос дају и подземни и надземни део биљке, што омогућује да се са једног хектара убере истовремено и до 50 тона кртола које превазилазе кромпир по својим хранљивим и лековитим својствима, а уз то још и дупло више силажне масе, која је такође богата витаминима.

Научни назив топинамбура је *helianthus tuberosus*, односно *suncokret krtola*. Заправо, биљка подсећа на сунцокрет – висока је до 2 метра, има усправну стабљику, ситно лишће, жуте цветове... Само, на крајевима његових подземних изданка образују се кртоле, врло разнообразне што се тиче боје, облика и величине, али увек укусне, јестиве и здраве. Биљка цвета касно, не даје увек семе, али се лако размножава уз помоћ ризома, ма били они и сасвим мали, или чак исечени на делове. Сади се у пролеће или у јесен у бразду дубоку 5 до 12 cm, на растојању од око пола метра. Пролећни дани су прави тренутак да приступите сађењу ове издржљиве и ултра-лековите биљке у сопственом врту. Вреди се потрудити: нешто од своје

прилагодљивости и отпорности топинамбур ће свакако пренети и на вас.

Осим тога, дароваће вас широким избором витамина и минералних соли (садржи соли калијума, цинка, гвожђа, кремнија...), беланчевинама, шећерима, пектинима, и следећим незаменљивим аминокиселинама: аргинин, валин, хистидин, изолеуцин, леуцин, лизин, метионин, треонин, триптофан, фенилаланин... Посебно је драгоцен биљни аналогон инсулина, полисахарид инулин кога има у великим количинама, и до 17%. Ова твар потпомаже утилизацију глукозе у организму човека и зато је топинамбур веома користан за особе које су оболеле од дијабета.

Чичока у терапији различитих обољења

Дијабетес: Одавно је познато и саветује се узимање 2 до 3 кртоле дневно, три пута на дан, десетак до двадесет минута пре јела.

Појачана киселина, горушица, затвор: Као једно од најједноставнијих средстава може се користити **свежи сок** исцеђен из уситњеног корена, јер делује противупално и нормализује варење. Свеже припремљен сок се у терапеутске и превентивне сврхе узима у количини од 1 до 2 јеловне кашике три пута на дан, увек пре јела.

Шећерна болест, повишен крвни притисак: За ова обољења се припрема **настој**. Узети 3 до 4 јеловне кашике уситњене кртоле и прелити литром кључале воде. Оставити да стоји 2 до 3 сата. Пије се без ограничења, и без шећера, као чај или вода, кад год сте жедни.

Хронични гастритис: Препоручује се узимање **сока** добијеног из кртоле, по 100 ml три пута дневно, 20 минута пре јела. Сок се може засладити медом или слатким од воћа које није кисело. Кура траје 30 дана. Може се поновити по потреби по-

сле десетодневне паузе, и тако до потпуног излечења.

Лековити чај: За справљање чаја потребно је прво направити **прашак**. Нарежите опране кртоле на танке кришке, осушите их на собној температури или у рерни, пазећи да температура не пређе критичних 70 степени Целзијуса. После тога самелјите све на машини за млевење кафе или уситните у авану. Добијени прах чувајте у тегли са херметичким затвараčem. Чај се справља на следећи начин: 1 јеловну кашику праха прелити двама шољама кључале воде и оставити да стоји док се не прохлади. После тога, чај се цеди кроз газу и пије се два пута дневно у количини од једне чаше, 15 до 20 минута пре јела. Кура лечења траје 20 дана.

Чичока у вашој кухињи

Чичока у праху: прах који сте припремили за чај можете користити као зачин у припреми различитих јела, као и за прављење сосова, прелива и исцељујућих напитака.

Салата од чичоке: Оперите корен, очистите га, изрендјате, додајте му празилук и першун, по жељи и павлаку.

Барена чичока: Очистите је и прелијте посолоњеном врелом водом, додајте сирће 10 до 20 грама на литар воде, и кувајте док не омекша. Пре сервирања извадити га из воде и прелијте уљем или павлаком.

Чичока у млеку: Очишћене кртоле изрежите на коцкице, ставите у врјуће млеко и кувајте на тихој ватри док не омекша. Млеко затим одлијте у другу посуду, загрејте до кључања и ставите мало маслаца претходно пропрженог са брашном. Кувајте док се не згусне. Овим сосом прелијте чичоку, пазећи притом да се не распадне. Сервирајте посуто ситно исеченим листом першуна и мирођије.

Пржена чичока: Прелијте коренове кључалом водом, осушите салветом, нарежите као за помфрит и исто га тако спремите, у доста врелог уља, брзо извадите, оцедите на салвети и служите вруће. Уље увек користите само једном.

Чичока у фритези: Очишћену чичоку нарежите на кришке дебљине око 1 цм, мало издинстајте на уљу и охладите. Пре служења убаците ове комадиће у ређе тесто које сте направили као за палачинке, само мало гушће, ставите на брзину у фритезу, оцедите и посипте першуном. Одвојено служите сок или сос од парадајза.

Суфле од чичоке: Исечене кришке чичоке мало пропржите на уљу и пропасирајте док су вруће. Помешајте са нареданим сиром, додајте умућену павлаку; све преручите у подмазан ђувеч и запечите. Сервирајте у истој посуди, посуто мирођијом.

Чичока са сиром и павлаком: Очишћене кртоле нарежите на кришке, динстајте поклопљено на уљу да омекша. Пред сервирање прелијте масом од свежег јајета, павлаке и сира, кратко запечите и служите вруће.

Уз помоћ сока добијеног из кртоле, самих кртола и одвара стабљике **чичоке** наши преци су лечили опекотине, болове у зглобовима и кичми, несаницу, слаб апетит, опадање животних снага... У наше време откривена су њена нова фитотерапеутска својства – сазнали смо да је овај корен богат инсулином, многим минералним тварима и витаминима. То га сврстава у ред високовредних природних средстава која помажу у терапији повишеног крвног притиска, исхемијског обољења срца, чира на желуцу, егзема различитог порекла... Сок од кртола чичоке је признато и омиљено средство за превенцију и терапију шећерне болести. Редовна употреба у исхрани, посебно у свежем облику, дефинитивно доприноси смањивању шећера у крви, предупредује таложење соли у зглобовима, стабилизује крвни притисак, јача имунитет, делује повољно на стање желуца и црева, јача крв, спречава стварање камена у бубрезима, доприноси смањивању телесне тежине, подржава енергетску равнотежу организма. Звучи као бајка, али ипак је реалност. А још једна предност ове биљке којој је тешко набројати све позитивне ефекте на организам човека је у томе што може да постане становник вашег сопственог врта, па био он и најскромнији...

Салата „Дамен каприц“: На 3 корена чичоке узмите 1 слатку јабуку, 50 грама прашке шунке, 4 кашике свежег младог грашка шећерца или обичног бареног, свежи лист першуна, со, бибер, мајонез без конзерванса по укусу. Чичоку и јабуку оперите и нарежите на тање кришкице или штапиће, додајте на исти начин нарезану шунку и грашак, све измешајте, зачините и сервирајте на листовима зелене салате. Прелијте мајонезом и посипте першуном.

Викенд чорба: На 5 мањих коренова чичоке узмите 4 чаше млека, 1 кашику брашна, 2 кашике маслаца, мало празилука и листа першуна. Млеко прокувајте и додајте му вршну кашику брашна, маслац, па све још једном пустите да проври. Додајте наредану чичоку, мало пропрженог празилука, пустите да тихо ври још 5 минута, а онда сервирајте посуто свежим исецканим першуном.

Ајвар од чичоке: Корен који сте претходно очистили ставите на 3 – 4 сата у пећницу, да омекша на умереној температури. После хлађења пропустите га кроз машину за млевење меса и по укусу помешајте са кечапом или пинђуром, уз дода-

так лука и уља. Затим масу вратите у пећницу на још сат – два. Ајвар је готов. Може се користити одмах или конзервирати.

Фини џем од чичоке: Крупније коренове држите у умерено загрејаној рерни 7 – 8 сати, затим самелјите или уситните у блендеру, помешајте са већ припремљеним џемом од крушака, јабука или шљива (пропасираним, без додатка шећера) и све вратите у рерну на још 3 – 4 сата.

Туршија од чичоке: Очишћену и на кришке нарезану чичоку ставите у стаклену теглу и прелијте прокључалом па охлађеном водом и мало посолите. За неколико дана биће спремно за употребу. Користите као састојак разних салата или као гарнир за јела од рибе, меса, соје и слично.

Напомена, упозорење: коришћење овог, као и других биододатака не може и не сме да замени класичну медицинску терапију, а о коришћењу и примени се обавезно претходно консултујте са својим лекаром – стручњаком за одређену област. Самолечење, без лекарске контроле, може нашкодити вашем здрављу!

Нервна база

Живцираш ме...! За срце си ме ујео...! Немој да ме нервираш...! Мозак ће ми љући...! Пусиш ме, нервозна сам, боли ме глава...! Срце ми бије, да искочи...! Не могу да спавам сва се љресем, желудка ми се дијао а живци овако раде...! Овако се, најчешће љресејмо нашеј нервној сисџема. И обично мислимо да љо и није баш неки разлој за љосеју лекару. Да ли није?

Пише:

*др Слободан Бобан Сџојановић,
сџец. инџерне медицине*

Непостојање софистициране дијагностичке процедуре доводи да обично пацијенти прођу многобројне прегледе – кардиолога, уролога, гастроентеролога и других специјалиста, и тек на крају се постави сумња на обољења која настају као последица оштећења вегетативног нервног система.

Нервни систем се састоји од **централног нервног система** који чине мозак и кичмена мождина, и **периферног нервног система** сачињеног од периферних нерава која се деле на **сензорне** – они омогућују да се оствари осећај за додир, мирис, укус, хладно, топло, бол... и **мо-**

торне – ови покрећу и усклађују све покрете тела да би се постигли одређени циљеви.

Трећи део нервног система је **аутономни** или **вегетативни**. Овај систем ради без утицаја воље, а његови нерви контролишу функцију унутрашњих органа – срчани мишић, глатку мускулатуру органа, жлезде...

„Симпатично живцирање”

Аутономни нервни систем састоји се од **симпатичног, парасимпатичног и ентеричког** нервног система. Симпатикус и парасимпатикус у контроли функционисања унутрашњих органа раде на координисани начин, некада имају супротно дејство а некада делују синергистично. Под контролом нерава овог система остварују се реакције зеница ока, регулише температура тела, контролише функција мокраћне бешике, унос хране, воде и слично.

Оштећења малих влакана нерава који припадају аутономном (вегетативном) нервном систему настају најчешће због **метаболичких чинилаца** – на пример, стална и дуготрајна хипергликемија, због **васкуларних поремећаја** – сужење малих крвних судова, због **поремећаја имунолошког или одбрамбеног система**, потом и **смањење фактора раста** и тако, као последично, смањење обнављања нервног ткива, и другог.

„Срце ми бије, да искочи...!”

Кардиоваскуларна вегетативна (аутономна) неуропатија испољава се као **поремећај брзине рада срца** – убрзани срчани рад за време одмора јер се преминара активност симпатикуса. Када су пак оштећена влакна симпатикуса **смањује се и успорава пулс**. Ова неуропатија доводи до **снижења крвног притиска** и то много више ноћу јер се смањује прокрвљеност срчаног мишића, такозва-

на „*nema*” *angina pectoris*. Због оштећења нервних влакана симпатикуса и пада артеријског крвног притиска долази при промени положаја тела, такозвана **ортостатска хипотензија**, и до смањења физичке активности.

„Желудац ми се дијао...!”

Поремећај о коме нас тело обавештава, стручно се назива **гастроинтестинална аутономна неуропатија**. Наиме, сваки део органа за варење може бити захваћен аутономном (вегетативном) неуропатијом. Једнак може да испољи поремећај покретљивости, код неких особа јавља се отежано гутање, горушица, враћање садржаја из желуца у једнак (*reflaks*)... Може да се јави уколико је захваћен желудац поремећајем пражњења са симптомима као што су рани осећај ситости, надутост стомака, мучнина, повраћање, шуцање после оброка, губитак апетита, дуго задржавање хране, поремећај пражњења црева (затвор)... Честе столице последица су поремећаја у функцији танког црева. Учестале столице се обично јављају ноћу, а могу да се смењују са затвором...

Генитоуринарна неуропатија доводи до смањења осетљивости на количину мокраће у бешици. Јавља се отежано и недовољно мокрење, а честе су и инфекције мокраћних путева. Поремећаји сексуалних функција код мушкараца се најчешће манифестују као импотенција, а код жена као смањена вагинална влажност.

Организам опомиње! То је довољан разлог да се обратите свом лекару.

Аутор је члан лекарског тима
Поликлинике Ђорђевић

**LABORATORIJA poliklinike
ĐORĐEVIĆ**

Radi celokupne laboratorijske analize

- Hematologija
- Hormoni
- Biohemija
- TU markeri

**Internista, Ginekolog,
Ultrazvuk, Kolor dopler,
Urolog, Endokrinolog**

**Knez Mihajlova 89a
Smederevo
(026) 231 - 085**

Стевина прича о ускршњем фарбању јаја

Синовац, ел си пробо моју кафу? А, шта кажеш? Још само мало док не навикнеш да погодиш воду и мере, има да буде таман. Кад оно умро Тито, ти се не сећаш, није било да се купи кафа. Има и леба и цигаре, ал нема кафа, него се чекало у ред ил ако познајеш неког у продавницу да ти остави... А ја кажем – е не да чекам, а ни у Млечни нећу да питам, знале ме све оне жене ал што да за мене има а за други да нема, па да и људи псују, мене не смета ни цигура, а кафу умем од свашта да направим... Није ко права, ал личи, и за невољу може да се пије... А ел знаш која је кафа најбоља? Она која се кува за две шољице! То значи да не пијеш сам, него у друштво, да имаш са кога да пијеш јер је кафа најгора кад је пијеш сам. Најгора кафа је – сама кафа... Чамотиња кафа, ко што је чамотиња и живот кад га живиш сам... Код нас увек била пуна кућа, само нас деце било десет: Милица, Вуја, онда Дмитар, па ја, па Љубан ал он је умро, па Мојице, па Ружица, онда Винко ал и он умро, па Момчило, Јека и Стана су биле близнакиње а Михајло најмлађи. Нас дванес родила Ђука. Да је тела још једно, друг Тито би нам био кум... Пре рата тринесто дете крстио Краљ, а после рата Тито... Ал, и овако била пуна кућа! Најлепше било кад су празници, Божић и Ускрс, ел слава... Чекаш и целу годину... За Ускрс било најлепше зато што се фарбају јаја, па и после кршимо кој ће кога да победи да му узне јаје... Знаш како смо се куцали? Врвић у врвић, а гузић у гузић! Прво се удара са шилјак у шилјак, а после са шотку у шотку. Право у вр! Неки одма ударали јако, ја сам волео да куцам на ситно – цака, цака, цака – а били и они што ударали са стране само да ти покрше јаје и узну, ал им нисмо давали него су још могли за покварено туцање и батине да добију... А само да видиш како нам била лепа јаја! Није тад било ове фарбе, него се све фарбало са траве. Мене то занимало како моја мати фарба са траве па сам научио и тако и данас фарбам... Ако оћу да ми буду црвена, за то користим броћ! Узнеш га и метеш у воду да се јаја са њега кувају,

и онда ће испадну црвена. Куваш дуго, цео сат, украј шпорета на слабу ватру. Тако се кувају и сва остала, ал се са броћ прво кува јер мора чуваркућа да буде црвен... Ако волиш да имаш жута јаја, њи куваш у луковину, а исто ће да буду жута само друкче ако узнеш кукурек, ел млечик, ел коприву, ел дуд, ел дуњу, ел смреку, ел брезу... Ако се радујеш за јаје које није ни црвено ни жуто него мало ово мало оно, онда мети ружу па га са њу кувај, а опет, ако оћеш да буде жућкасто мрко онда узни менту, а скроз ће буду мрка ако у куваш у ораховину, ел у церовину, ел у цеђ, и са њу се фарбају јаја... Јаје може да буде зелено ако га куваш са семе од коприве и да додаш корен од патлиџана, а ако узнеш па не метеш то него метеш плав дивљи зумбул, она ће буду плава... Ђу ти јавим да дођеш да видиш, ја и фарбам на Велики Петак, тако смо у кућу увек радили од старине, па ако оћеш да дођеш... Онда ћу ти покажем и како се јаја шарају са восак. Да знаш, то је мало пипаво. Ми, деца, смо и шарали, давала нам мати да се занимамо зато што се на Велики Петак строго постило, до вечере само вода, па да заварам глад а ми се занесемо са шарање... Ђу ти треба чис восак који ставиш у кашику а испод упалиш свећу да восак ври, и онда умачеш неко танко дрвце, ко чачкалица, ел узмеш па зашиљиш перо, умачеш у восак и шараш на јаје шта оћеш... После та јаја метеш да куваш онако, дуго на слабу ватру, и ту де био восак фарба се не увати па кад га скинеш оно остало онако кака је јаје-това љуска. Можеш да метеш на јаје и разле листиће, па да и умоташ у газу ел у најлон чарапу што се поцепала па се не баца него се за ово чува, и онда куваш... Тако ће је јаје опет да буде шарено зато што ту ди био лис није стигла боја да офарба... И, бре...! Ја тео да ти причам о разне кафе, а види! Овако...! Кад дођеш да видиш како фарбам јаја, ћу ти скувам кафу од жира, да пробаш, и онда ћу ти испричам како се она прави. А може и од још нешто, па ћу и то да ти испричам. Тако...!

Носталгија само на фотографијама

*Иако сам дубоко зашао у осму деценију, ипак ради-
је говорим о ономе што ће бити, него о томе што је
прошло. Трудим се да пошиснем носталгију, без одзи-
ра колико је она слајка, ја била она и јуноностиалија.
Моја млађа кћерка сада полако иде мојим стазима.
Иначе, завршава етнологију и антропологију на бео-
градском Филозофском факултету. Покушавам да је
уведем у њене фотографије.*

Јубилеји

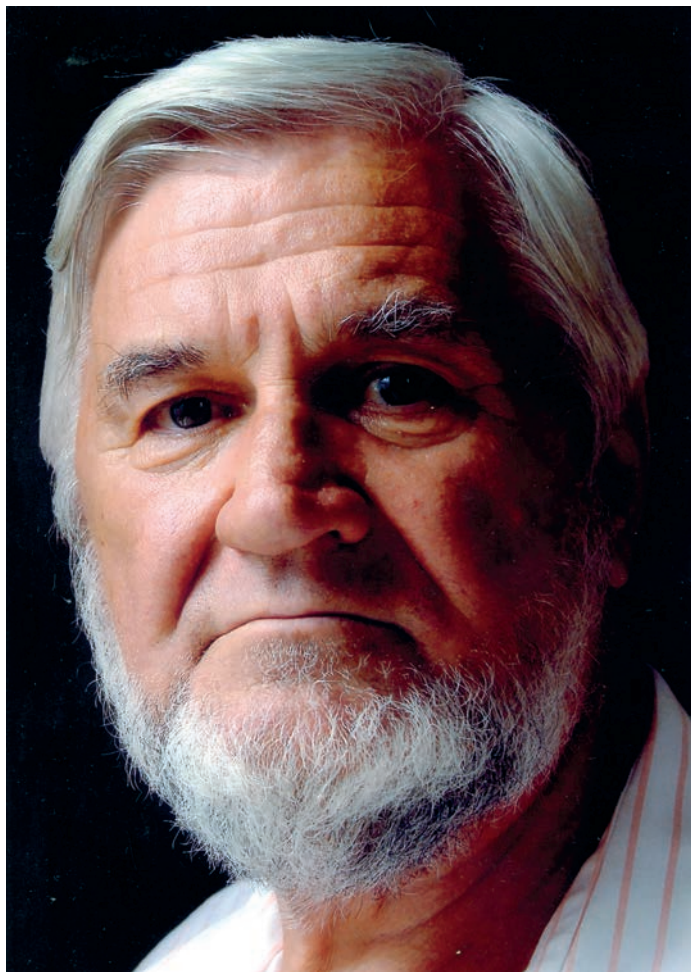
Ово је десета година како сам у пензији. То значи да сам се пензионисао 1999. године. Непосредни **кривац** за то што сам отишао у пензију јесте **Милосрдни анђео**. Тачније, интервенција НАТО-а. Те године сам напунио 65 година и требало је по сили закона да идем у пензију. Ипак, закон је директорима предузећа дозвољавао да задрже оне људе који могу да раде, (како то сад лепо звучи!), до 67 година. Договорили сам се са челницима Вечерњих новости да ми у јесен 1999. године продуже радни однос још две године. Међутим, имао сам цело лето за размишљање, јер за време бомбардовања нисам ишао у редакцију. Осим једном, то је било 15. или 16. априла када су нам срушили мост на Дунаву, који спаја Смедерево и Ковин. После до септембра нисам одлазио, а након тога сам, ипак, раскинуо радни однос. Било ми је јасно да се све око мене променило и било је потпуно беспредметно да наставим да радим. Повукао сам се фино. Почео сам својим рукама да зидам кућу на Орешцу, да садим виноград и да правим вино и ракију. И било ми је много лепо до прошле јесени. За тих десетак година направио сам само неколико изложби фотографија, разумљиво од материјала који сам раније снимио: „Хроника улице Карађорђево“, „Печат живота“, „Лепота живота“, „Стазама Великог војда“...

Изложбе

Прошле јесени свратио сам у Историјски архив и са Томиславом Стевановићем, директором ове институције, договорили се да направим изложбу фотографија „Смедеревски времеплов“. Носталгија је, ипак, прорадила. Та поставка је веома успела. Изложбу је отворио први градоначелник Смедерева. Незнајући која је намера била, затражено ми је да после месец дана направим још једну изложбу. И тада ме је директор Архива предложио за Светосавску повељу. Друга изложба је, по мишљењу неких људи, направљена ни из чега. У локалном листу Наш глас провео сам десет година, а за време рада у редакцији Вечерњих новости, а то је било више од 30 година, објавио сам две и по хиљаде средњих страна. То се налази у пет књига. Педесетак средњих страна односи се на Смедерево. То сам сакупио и од тога је направљена изложба под називом „Смедерево у Новостима камером и пером Жике Ранисављевића“. И све се то догодиле, малтене, јуче или прејуче.

А сутра...

Имам неколико готових изложби, како се то данас модерно каже – пројеката. И фотографи могу да имају пројекте. Прва ће бити у јуну, у нашем Центру за културу, а имаће назив „Тврђава у сновима“. То би требало да буде изложба фотографија старих пола века, па све до данашњих дана. Исто тако, треба да буде ангажована. Смедеревци ће имати прилике да виде све оно што је нестало у разарањима Тврђаве, од којих су, ипак, била најинтензивнија она у савезничким бомбардовањима. Био сам сведок, јер сам на Ускрс 1944. године био у Београду, да су тада савезници уни-

Радослав Ранисављевић – Жика

штавали и Смедерево. Крива кула је преживела експлозију 5. јуна 1941, три године касније кула је срушена. Тврђава је доста страдала и у Првом светском рату када су **дебеле Берте**, то су они топови великог диметра, 1915. године погодили **Јеринину кулу**. У њу је била узидана статуа богиње Хестије, за коју је народ погрешно сматрао да представља деспотицу Јерину. О томе је и Магазин писао у претходна два броја.

Такође, велики пројекат требало би да буде „Моји савременици“. То је изложба која ће по форми бити необична, јер реч је о великим транспарентима. Биће то колажи, а када кажем моји савременици мислим – од моје мајке, до Тита и до данашњих државника. Ту ће бити и сви виђенији уметници из различитих области.

Трећи пројекат, или изложба, биће „Хроника улице Краља Петра првог“, која ће бити постављена у другој половини године. Планирам да у излогу Историјског архива поставим Зидне новине. То ће бити текстови и фотографије о изградњи Спортског центра, која траје скоро педесет година... И поред свега тога, вест да ће ту бити безен за мене је била изненађење.

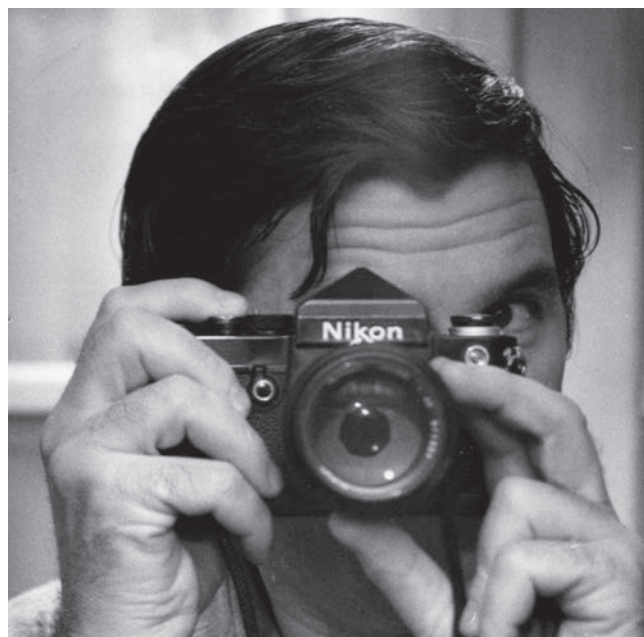
Смедеревско Дедиње

Овај град не престаје да ме изненађује. Ево, шетао сам улицом Војводе Степе, и мало пре Ладне воде, са десне стране, када се са Царине иде према центру града, одваја се улица која носи име Јоце Иванковића. Никада нисам чуо за тог човека! Та улица

Фотос: Прегрди Милић

Над Смедеревом 1968. године: Прво око да види, па камера да сними

Смедерево 1973. године: Треће око, аутијорџириј

Јоце Иванковића спаја улицу Војводе Степе са улицом Ђуре Даничића, чија се реконструкција ових дана завршава. Та улица за мене је право чудо, мада у Смедереву живим више од 60 година. Зашто је интересантна? И по зградама и по полажају. Одмах ми је синило да је ово **Смедеревско Дедиње**. Има неколико занимљивих зграда, једна кућа је подигнута почетком прошлог века. На самом почетку улице, на парној страни, живи вероватно најстарија Смедеревка. Недавно је напунила 99 година... Можда ће једнога дана и о томе бити нека фото-прича!

Драјан Павловић

Фото: Зоран Јовановић Мачак

На изложби фотјографија "Кровови – Паланка седамдесетих" – јородица Ранисављевић: Жика са Стијаником, Смиљаном, Невеном и Миланом

Епискурос, харпастум, лоптање

Фудбал сада у најстарије сјорџске ире са лојћом коју су још ире 3.000 година у различитим облицима ујражњавали Грци (епискурос), Римљани (харпастум), Кинези и Јапанци. О фудбалу у данашњем облику може се јоворити од 1863. године када су у Лондону јрописана иравила и основан Фудбалски савез. Данас је фудбал најмасовнија сјорџска ира која је освојила чииав Свеи и ијостала „најважнија сјоредна сивар.“

Пише: др Миодраг Сјејановић

Прва фудбалска, тада „лопташка“ утакмица у нашој земљи одиграна је 31. маја 1896. године у Београду између зидина Калемегдана и Небојшине куле. Гимнастичко друштво „Соко“ организовало је ову необичну утакмицу, а гимнастичари су изводили разне игре једном великом лоптом, бацајући је по извесним правилима, час у вис, час у даљину и што је најзанимљивије, само ногама“. Три године касније 1. маја 1899. године основан је „Клуб за лоптачке игре“ који је, поред фудбала, обухватао и крикет и тенис. У оквиру поменутог Гимнастичког друштва 18. априла 1903. године основан је први фудбалски клуб „Соко“, а у Крагујевцу је Данило Стојановић – Гика Дача 14. септембра формирао „Шумадију“ – други клуб у Србији. До почетка Првог светског рата у Београду су основани фудбалски клубови „Српски мач“, „БСК“, „Велика Србија“ (касније „Југославија“), „Косово“, „Душановац“ и „Славија“, а у унутрашњости, у Шапцу, Нишу, Зајечару, Обреновцу, Чачку, Врњцима, Наталинцима...

ФК Јединство из 1946. године

Лоптање у Смедереву

Према писању „Политике“ од 17. априла 1909. године Смедеревци су у својој средини, у Тврђави, први пут имали прилику да поред борења и вожње велосипеда, како се некада називао бицикл, виде и – лоптање. Ово ретко задовољство прире-

дили су Смедеревцима чланови Лоптачког клуба „Српски мач“ из Београда, једног од најстаријих српских клубова. Већ 1914. године Смедеревци су увелико играли фудбал, а тада је **Војислав Јовановић** звани Јова Калуша Црногорац, донео прву праву фудбалску лопту када се његова породица из Београда преселила у Смедерево. Те године председник Смедеревске општине Филип Симић забранио је **лоптање**, јер се угрожавају шетачи на Пристаништу, у опасности је и димњак оближњег млина и гази се травњак.

Оснивање фудбалских клубова

Заслуге за оснивање првог фудбалског клуба у Смедереву припадају учитељу гимнастике из Словеније **Фрањи Бухов-**

цу који је 1919. године дошао у Гимназију. Захваљујући склопу повољних околности 1921. године основан је **Фудбалски клуб „Рашка“** који је у почетку, окупљао гимназијалце – ученике Фрање Буховца. У току ове године клуб је одиграо и две званичне утакмице, а оба пута побеђене су прве „комшије“ преко Дунава – Ковински спорт клуб. Први сусрет ових противника који је одигран 11. септембра на Царини, на Дудари или Вашаришту, представља прву званичну фудбалаку утакмицу у Смедереву. На Скупштини клуба која је одржана 1923. године долази до промене имена и тада „Рашка“ постаје **Грађански спорт клуб „Ђурађ Смедеревац“**. За првог председника изабран је апотекар Тоша Јевтић, а за секретара Божидар Савић. Годину дана касније Смедерево је добило и други фудбалски клуб **„Сартид“** који су, на Ђурђевдан, 6. маја, основали водећи људи истоимене фабрике. Први председник је био управник Ковачнице Јован Крстић, секретар Стеван Поповић, а благајник Еуген Вајферт. Трећи фудбалски клуб основан је 1927. године са именом **„Металац“**. У оквиру Државне железничке радионице 15. септембра 1930. године основан је четврти фудбалски клуб – **„Железничар“**. Годину дана касније Смедерево добија и пети фудбалски клуб – **„Трговачки“**! Наведени клубови такмичили су

Фудбалери Ђурађа 1940. године, сениори (стоје) и јуниори (чуче)

Фудбалери Ђурђа Смедереваца 1940. године

се у првом степену на нивоу Смедерева, а у другом са клубовима Браничевског округа, у Подунавско – Браничевској жупи. Највише успеха у оба такмичења имао је „Ђурђа“, а градски дерби био је сусрет овога клуба са „Железничаром“. Фудбалска грозница проширила се и на села Општине Смедерево и до почетка Другог светског рата клубове су имали: Скобаљ (1927), Раља (1932), Сараорци и Суводол (1933), Михаиловац и Добри До (1934), Колари (1936), Вучак и Ландол (1937), Осиповић и Липе (1939), Радицац (1940) и Мала Крсна (1944).

Фудбал у Смедереву после Другог светског рата

Ретки су спортски клубови који су „преживели“ Други светски рат, једино је остао „Железничар“. Спортски радници прихватили су иницијативу Фискултурног савеза Југославије и у Смедереву основали **Фискултурно друштво „Јединство“** које је имало 14 клубова различитих спортова, а међу њима је био и фудбал. Две године касније фудбалери „Јединства“ разигравају за улазак у највиши ранг, али их у томе спречавају Шапчани. Клуб узима име свога града, а током дуге историје носиће и ове називе: **„Будућност“**, **„Металург“**, **„Сартид 1913“** и четири пута **„Смедерево“**. Фудбалере „Смедерева“ 1956. године напустила је срећа (као и 1948.) на корак до уласка у највиши ранг. После одличних утакмица у Трећој зони (други ранг) поклекли су пред самим циљем у сусрету са директним ривалом – „Пролетером“ из Зрењанина. Нагли успон фудбала у Смедереву почео је 1992. године када је Концерн црне металургије „Сартид 1913“ преузео ФК „Смедерево“. Клуб има све одлике великих клубова: добија своју „химну“ (аутор Влада Мирковић), навијаче „Деспоте“ и „Оклопнике“, примерену унутрашњу организацију и највећу драгоценост – један од најлепших стадиона у Србији. И резултати нису изостали! Већ 1997. године „Сартид 1913“ улази у Другу савезну лигу, следеће сезоне у Савезну „Б“ лигу, где освајањем другог места постаје члан елитног друштва. Освајањем 4. места у сезони 2000/01 године „Оклопници“ излазе у

Европу и играју у Интер Тото Купу, а следеће године (3. место) и у Купу УЕФА. Највећи успех остварен је 2003. године освајањем Купа СРЈ после бриљантне победе у финалу над Црвеном Звездом. Због властичких промена у Сартиду 1913 од 2004. године Фудбалски клуб носи име „Смедерево“.

И жене воле лоптање

Женски фудбалски клуб „Смедерево“ основан је 1975. године, прва председница је била Марија Батинић, секретар Митхат Махмутовић – Тома, а тренер професор Војислав Стаменковић – Воја. Грешка са помоћницима Миладином Бранковићем – Балом и Драганом Живковићем – Мађаром. Младе фудбалерке „Смедерева“ одмах су постале чланице Прве лиге – група Исток и у сезони 1977/78. године освојиле треће место. У том периоду посебно су се истакле **Славка Кањевац** која је на првенству Европе 1976. године била најбоља играчица и први стрелац, и **Ангелина Павић**, вишеструка ре-

презентативка Југославије. На жалост, из финансијских разлога 1981. године први женски фудбалски клуб у Смедереву је расформиран! Иницијативом некадашњих фудбалерки Славке Кањевац, удате Пашти, и Ангелине Павић у Смедереву је 23. септембра 1999. године обновљен женски фудбалски клуб са називом **„Јерина“**. После две сезоне у Другој, „Јерина“ се пласирала у Прву савезну лигу у којој се и данас такмичи. Кадетске и јуниорске репрезентативке су **Марија Јонових**, **Марија Илић**, **Невена Тасић** и **Сандра Трајковић**.

Лауреати смедеревског фудбала

За Смедерево се слободно може рећи да је увек представљало расадник талентованих фудбалера од којих су поједини играли у различитим репрезентативним селекцијама, прволигашким екипама и у иностранству. На овом месту представимо тројицу из старије генерације.

Милутин Ђорђевић – Мика Прасе (1923) играо је, осим за „Смедерево“, још за „Наша Крила“, београдски „Металац“, сарајевски „Железничар“, и једном за „Б“ репрезентацију Југославије.

Синиша Златковић – Миша (1924) поникао у смедеревском фудбалу, преко „Наших Крила“ стигао до „Црвене звезде“ и пет сезона био стандардни првотимац поред Рајка Митића, Бранка Станковића и других фудбалских легенди.

Милан Стокић – Миланче Бире (1928) после изванредних игара у „Смедереву“ прелази у „Партизан“ где на левом крилу игра поред легендарног Стјепана Бобека. Многи познаваоци смедеревског фудбала сматрају Стокића најбољим фудбалером свих времена на нашим просторима.

Женска екипа ФК Смедерево, члан Прве савезне лиге на јостовању 1978. године

Хумореска

Опасно занимање

У задње време дешавају ми се чудне ствари. Плакао сам, рецимо, кад је комшији цркла крва. Ни сено му после тога нисам запалио, иако му више није било потребно.

Почео сам да се радујем туђим успесима, као да су моји.

На састанцима кућног савета саосећао сам са битангама којих сам се раније гадио.

У градском аутобусу могу да ме газе до миле воље а да на то не реагујем.

У дућану преко пута моје зграде гледају ме у очи и поткрадају, а ја се само смешкам.

Жена ми спрема храну коју не волим, а ја гутам и не коментаришем.

На послу ћаскам и са онима који ми годинама раде иза леђа.

На фудбалским утакмицама не псујем више судије и врло често ухватим себе да сам наклоњен гостима.

Кад мало боље размислим, уплашим се јер почињем да личим на нормалну особу, а то је данас опасно занимање.

Раге Ђерковић

Афоризми

Заведи па владај

► Правимо државу какву свет није видео. Ако успемо, неће ни видети.

► Талмуд је света јеврејска књига. Паламуд – уцбеник српске политике.

► Живот је најлакша школа. Свако је заврши.

► Паметнији попуштају. Под притиском.

► Природа и друштво: човек је изданак природе, политичар – данак друштва.

► Ако је све отишло у материну, ред је да се и ми вратимо мајци природи.

► Једни живе од првог до првог, други – од другог.

► На позоришној сцени – даске које живот значе. На политичкој – шума која хода.

► Док су српски прваци у првим редовима, учитељица живота чами у магарећој клупи.

► Глупост мања већој се клања.

► Колективно лудило попримило је димензије епидемије. Преноси се са колена на колено.

► Лако је бити паметан кад су сви паметни. Будите паметни кад је један луд.

► Човек се веже за реч. Муж – за рогове.

► Стандард се не мери националним дохотком по глави, већ главама по контејнерима.

► Један и један су два, али – једва.

► Људи се деле на разне начине, а множе само на један.

► Да алармни уређаји нису покварени, давно би нам одзвонило.

► Човек је човеку вуцибатина.

► Еколошка катастрофа! Све мирише на усрану мотку!

► Комшији цркао бик. Док се ми радујемо, наша крва само што не свисне.

► Кад су дупеглавци на власти, афоризми су свитци.

► Историју пишу они који немају пишу да кажу како је било.

► Мајмун је направио грешку у корацима – стигао мајмунуцу.

► Не тражите нас на ђубришту историје. Још смо у говнима.

Илија Марковић

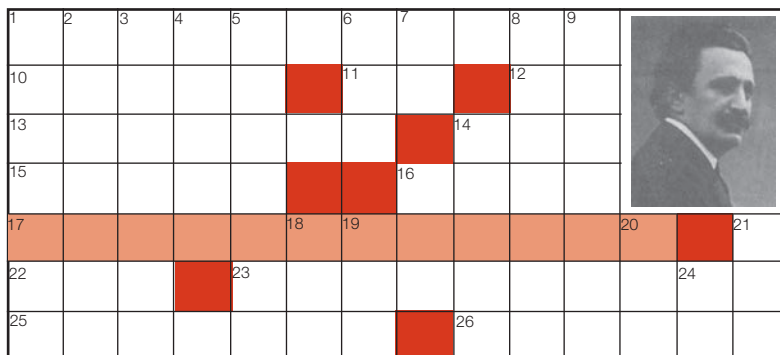
Април

По календару, у који завирујемо увек када нам је потребно да знамо који је дан, дакле, по овом календару којим се и сав свет служи, **април** нам је четврти месец. Црквено рачунање времена рећи ће да је седми, а Старим Римљанима, којима је Нова година почела у марту, био је – други. Ти Римљани су му наденули и ово име, април, а корен му је у латинским речима **aperire** – отворити, и **apricus** – сунчан, јер им се тада дужим сунчаним данима „отварало“ ново годишње доба... За разлику од Старих Римљана, Стари Срби су га називали **березозол**, ко ће га знати због чега, заборављено је као што-шта из те старине, и **лажитрава**, овако ваљда због прве априлске траве које буде толико да се ливаде зазелене, али не и довољно за добру испашу... Црква српска и данас га назива **Ђурђевски месец** јер Ђурђевдан, празник кога смо се поново сетили па му вратили уранак да нам замени Првомајско празновање због кога је Нови човек забранио, никад званично али – забранио, слављење Старог празника... јер Црква, дакле, по јулијанском календару Ђурђевдан слави двадесет трећег априла...! Каква збрка! Да човек, и Стари и Нови, помисли како је Први мај а не Први април светски Дан шале... Али, о томе већ у уводнику довољно пише, па нећемо више... Звали су га Стари Срби и **траван**, а данас се то име користи у Хрватској, Босни и Херцеговини. Чеси га зову **duben**, Украјинци **kviten**, Пољаци **kwiecień** а Белоруси **krasavik**. Остали су запамћени још неки

стари словенски називи: **мали травен, велики травен, зеленар, deževni mesec, великотравник, jurjevščak, штртник, овчјидер, krasnec, lukavec, цурчалник, водоли...** Међутим, ни једно од ових имена ни Словаци, ни Бугари, па ни онолики Руси, више не користе већ га и они зову – април.

Наградне укрштене речи

ВОДОРАВНО: 1. Кућица за голубове (мн), 10.

Православни црквени обред над покојником пре сахране, праћен појањем и молбом за спас душе умрлог, 11. Сnižена нота „Е“ у музици, 12. Радна заједница (скр), 13. Име нашег познатог ромског амсамбла, 14. Низ, 15. Борилиште (мн), 16. Некадашњи славни француски фудбалер, Рајмон, **17. Назив традиционалне смедеревске културне манифестације, инспирисана именом и делом нашег највећег комедиографа (види фотографију),** 22. Пигмејско племе у Африци, 23. Становница једне европске државе, 25. Цев за одвод воде, 26. Вишегодишња суптропска биљка бодљикавог стабла и листова,

УСПРАВНО: 1. Горанин, брђанин, 2. Тестаменти, 3. Ранији совјетски боксер, Александар,

4. Коњаници (пол), 5. Душеван, сажалив, нежан, 6. Вишегодишња биљка љутог корена, 7. Аутомобилска ознака возила са подручја Новог Сада, 8. Место у Војводини код Ковачице, 9. Младица која израста из корена, 14. Амерички тенисер Енди, 16. Град и лука у Немачкој, 18. Баш, ево, 19. Суво корито реке у пустињи, 20. Институт „Никола Тесла“ (скр), 21. Престоница старе српске државе Рашке, 24. Кинески народни музички инструмент.

Два читаоца која тачно реше укрштеницу добиће пригодне поклоне. Имена добитника објавићемо у следећем броју!

Аутор: Рад Јовановић

Наградни купон

Решење.....

Име и презиме.....

Адреса.....

Телефон.....

Купон са решењем укрштенице послати на адресу:

NEWPRESS, Лукијана Мушицког 131, 11300 Смедерево

Решење наградне укрштенице из прошлог броја: **ЖИВЕЛИ МЛАДЕЦНИ**

Добитници: **Зора Ковачевић**, Д. Обрадовића 66/8, Смедерево и **Соња Ракић**, Јова б.б. Коларски пут, Смедерево.

Награде су књиге из едиције о Нушићевим данима, поклон Центра за културу Смедерево.

NEWPRESS

Š t a m p a r i j a

NEWPRESS d.o.o. • Lukijana Mušickog 131, 11300 Smederevo • Tel. +381 26 642 910 • Fax +381 26 642 911
e-mail: info@newpress.co.rs • www.newpress.co.rs

Preciznost je naša briga!

Voćna Dolina

prava milina!

Smederevski voćnjaci mirišu na zrele jabuke, rumene breskve, slatke kruške i sočne borovnice.

Bliži se Smederevska jesen. Praznik voća i uspešne berbe. Tek ubrane plodove najlepšeg domaćeg voća pretočili smo u Voćnu dolinu, samo za Vas.

Okusite prirodu u Voćnoj dolini

www.fruvita.co.yu